

SOCIALNI SPORAZUM

za obdobje 2007–2009

I. UVOD

1. NAMEN

Podpisniki tega sporazuma soglašamo s ključnimi ukrepi ter skupnimi in posameznimi nalogami za doseganje skupno dogovorjenih razvojnih ciljev. Njegov namen je blaginja vseh posameznic in posameznikov, merjena s kazalniki človekovega razvoja, zdravja, socialnega tveganja, družbene povezanosti, vključenosti in zaupanja. Z zagotavljanjem višje gospodarske rasti, zaposlenosti in dohodkov bomo izboljšali kakovost življenja ter dvignili raven materialne in socialne varnosti.

Hkrati želimo takšno solidarnost in socialno varnost, s katero bosta zagotovljeni večja varnost in skrb za tiste, ki svojim potrebam ne morejo zadostiti sami. Slovenijo bomo še naprej razvijali kot družbo, v kateri imajo vsi njeni člani dostop do zelene izobrazbe, do dela v varnem in zdravem okolju ter do osebnega razvoja in varne starosti.

Vlada in socialni partnerji so s svojim dosedanjim delovanjem že dokazali, da je socialni dialog ena učinkovitejših poti do soglasja o ključnih nalogah in ciljih. Zato sklepamo ta socialni sporazum kot nadaljevanje in nadgradnjo predhodnih sporazumov, ki so ugodno vplivali na doseganje zastavljenih razvojnih ciljev.

Nove naloge in cilje je mogoče uresničiti s prizadevanjem vseh udeležencev v gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju Slovenije. Mednje spadajo nujno potrebno povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva in gospodarske rasti, uvedba in uveljavitev evra ter nenehno prilagajanje strukturnim, gospodarskim, družbenim in prebivalstvenim spremembam in vplivom, za katere ob odprtosti slovenskega gospodarstva in vse večji globalizaciji postajamo vse občutljivejši.

Naša razvojna pot bo lahko uspešnejša ob ustreznih spodbujevalnih in podpornih politikah na najrazličnejših področjih, sprejetih na temelju soglasja v okviru socialnega dialoga.

Vlada Republike Slovenije ter predstavniki delodajalcev in sindikatov (v nadaljevanju: podpisniki) zato vabimo k soprodpisu tega sporazuma tudi druge organe in organizacije ter združenja civilne družbe, ki sprejemajo zastavljene cilje in dogovorjene naloge ter aktivnosti podpisnikov tega socialnega sporazuma.

2. CILJI

Podpisniki tega sporazuma si bomo s skupnimi in posameznimi dejavnostmi prizadevali za ekonomsko, socialno in okoljsko uravnotežen razvoj z naslednjimi cilji:

1. hitrejši gospodarski razvoj in dinamična gospodarska rast, ki bo omogočila odpiranje delovnih mest in hitrejši napredek manj razvitih okolij, ter stabilne gospodarske razmere, temelječe na censi stabilnosti, uravnoteženih dohodkovnih razmerjih, zniževanju javnofinančnega primanjkljaja in javne porabe ter dolgoročno zdržnih javnih financah;
2. izboljšanje blaginje in kakovosti življenja prebivalcev ter izboljšanje materialnega položaja zaposlenih, ki bo temeljilo na spodbudni, družbeno pravični in ekonomsko utemeljeni dohodkovni politiki;
3. povečana konkurenčnost slovenskega gospodarstva, ki zahteva spodbudnejše in podjetništvu prijaznejše poslovno okolje, naložbe v raziskave in razvoj, izdelke in storitve

- z visoko dodano vrednostjo ter ustrežnejše vrednotenje znanja, podjetništva in inovativnosti;
4. uravnotežen socialni razvoj, izboljšanje socialne varnosti in zmanjšanje socialnega tveganja za najranljivejše skupine.

II. DEJAVNOSTI ZA DOSEGO POSTAVLJENIH CILJEV NA POSAMEZNIH PODROČJIH

1. OBVLADOVANJE INFLACIJE IN POLITIKA CEN

Podpisniki si bomo prizadevali za dolgoročno ohranjanje nizke ravni inflacije in za sprejemanje ukrepov ekonomske politike, ki bodo odpravljali vzroke za prekomerno rast cen. Ta usmeritev vključuje ustrezno kombinacijo temeljnih makroekonomskih politik, ki jih morajo podpreti tudi druge vladne politike. Socialni partnerji in vlada bodo v okviru Ekonomsko-socialnega sveta spremljali izvajanje politike cen ter po potrebi sprejemali ukrepe in usmeritve za obvladovanje inflacije.

Naloge vlade:

- nadaljevati uresničevanje že sprejetih politik, predvsem omejevalne politike reguliranih cen;
- blažiti čezmerne (glede na druge države EU) vplive nihanja cen nafte, zlasti njihove sekundarne učinke z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoče gorivo;
- v okviru njenih pristojnosti in v sodelovanju s pristojnimi institucijami spremljati gibanje cen in pravočasno opozarjati na tista gibanja, ki bi lahko ogrozila interese potrošnikov in ključne cilje glede obvladovanja inflacije; pri reguliranih cenah spremljati njihovo gibanje in ukrepati ob rasti cen, ki ni skladna s protiinflacijsko politiko in dogovorjenimi makroekonomskimi okviri;
- socialne partnerje tekoče seznanjati o morebitnih spremenjenih makro-ekonomskih okvirih.

Nalogi delodajalcev:

- v okviru pogajanj o kolektivnih pogodbah dejavnosti in podjetij uveljavljati izhodišča in usmeritve plačne politike, določene v 8. poglavju tega sporazuma;
- z vlaganjem sredstev v razvoj in tehnologije ter z uvajanjem sodobnih metod za povečanje storilnosti dela ter kakovostno storitev in boljšo organizacijo prispevati k stabilnosti cen.

Naloge sindikatov:

- v okviru pogajanj o kolektivnih pogodbah dejavnosti in podjetij uveljavljati izhodišča in usmeritve plačne politike, določene v 8. poglavju tega sporazuma;
- preverjati gibanje cen ter javno opozarjati na nesorazmerne odklone in neupravičene podražitve;
- opozarjati na prekomerno rast cen izdelkov in storitev, ki vplivajo na življenjski standard in kupno moč zaposlenih, ter zahtevati razpravo o teh vprašanjih v okviru Ekonomsko-socialnega sveta.

2. JAVNE FINANCE

Da bi zagotovili stabilno javnofinančno politiko, je treba zmanjšati javno porabo in primanjkljaj. Povečati je treba prilagodljivost javnofinančnih odhodkov zaradi preusmerjanja dela izdatkov na prednostna razvojna področja, zlasti v raziskave in razvoj ter izobraževanje, zaradi lažjega črpanja evropskih sredstev ter lažjega odzivanja na nihanja gospodarskih dejavnosti in s tem prihodkov. Zato bo treba povečati prilagodljivost zaposlovanja v javnem sektorju.

Srednjeročno je treba zniževati delež javnofinančnih odhodkov v bruto domačem proizvodu, saj brez tega ni mogoče davčno razbremeniti gospodarstva. Zato bo vlada med veljavnostjo tega sporazuma zagotovila omejevanje rasti operativnih stroškov za delovanje države ter sprejela ukrepe za povečanje učinkovitosti in storilnosti, pa tudi za učinkovitejšo politiko zaposlovanja v javnem sektorju. Javno naročanje bo uredila tako, da bo preprečevala neupravičeno dajanje prednosti nekaterim ponudnikom in oblikovanje kartelnih povezav, omogočila malim in srednjim podjetjem dostop do ustreznega deleža pri javnih naročilih, poenostavila bo postopke in zagotovila njihovo preglednost ter racionalizirala stroške s smiselno centralizacijo postopkov. Pri socialnih transferjih je treba predvsem povečati njihovo preglednost in socialno učinkovitost.

Nujno je treba tudi nadaljevati pripravo projekcij, ki bodo ovrednotile dolgoročno finančno vzdržnost sistema javnega financiranja in njegovih sprememb.

Naloge vlade:

- postopno zagotoviti spremembe strukture javnofinančnih odhodkov ob upoštevanju prednostne ekonomske politike;
- postopno znižati delež javnofinančnih odhodkov v BDP za 2 odstotni točki do leta 2008 glede na raven leta 2005;
- izboljšati usklajevanje razvojnih politik in pripraviti državni razvojni program na podlagi Strategije razvoja Slovenije;
- povečati učinkovitost in uspešnost javne uprave s spodbujanjem uporabe sodobnih menedžerskih tehnik za vodenje sprememb in doseganje poslovne odličnosti v javnem sektorju; razvijati menedžment človeških virov in znanja; razvijati strateški menedžment;
- povečevati kakovost storitev javne uprave s sistematičnim uvajanjem evropskega modela odličnosti;
- racionalizirati delovanje javnega sektorja s pomočjo funkcionalne analize ter uvajanjem standardov učinkovitosti, primerjalnim spremljanjem učinkovitosti in racionalnostjo porabe ter s prenašanjem finančno in vsebinsko opredeljenega dela javnih služb v zasebno izvajanje in sofinanciranje na podlagi ustreznega pravnega okvira in politike na posameznih področjih, ki bo usklajena tudi s socialnimi partnerji. Pri prenosu dela javnih služb v zasebno izvajanje država zagotovi, da se pravice in enaka dostopnost državljanov do javnih storitev ne bodo zmanjšale. Financiranje in izvajanje javne službe bo urejeno tako, da bo zagotovljen nadzor, upoštevana merila učinkovitosti, kakovosti, dostopnosti in socialne sprejemljivosti ter doseženi cilji zniževanja stroškov in večje blaginje;
- povečati racionalnost pri pripravi in izvrševanju proračuna z uveljavljanjem načela dejanskih potreb in prednostnih nalog namesto indeksiranja odhodkov, z decentralizacijo upravljanja v javnem sektorju ter oblikovanjem proračunov na podlagi ciljev in rezultatov (načelo k rezultatom usmerjenega proračuna);
- preprečevati delo in zaposlovanje na črno.

Naloge delodajalcev:

- spodbujanje spoštovanja davčnih in drugih predpisov ter krepitev davčne kulture, opozarjanje na anomalije v predpisih in v praksi ter redno poravnavanje zakonskih obveznosti;
- sodelovanje pri pripravi zakonskih in podzakonskih predpisov s področja javnih financ;
- preprečevati delo in zaposlovanje na črno.

Naloge sindikatov:

- podpirati in vključevati se v postopke za ocenjevanje odličnosti poslovanja javnih zavodov in javnih institucij kot podlage za uspešno delo in poslovanje;
- preprečevati delo in zaposlovanje na črno;
- spremljati prenos dela javnih služb v zasebno upravljanje in po potrebi predlagati spremembe zakonodaje na tem področju.

3. SOCIALNI DIALOG

Podpisniki se strinjamo, da je socialni dialog pomembna demokratična vrednota družbe in temeljni pogoj za skupno delovanje, ki nam omogoča doseganje zastavljenih ciljev. Zato si bomo prizadevali, da bodo vse ključne odločitve pristojnih institucij na ekonomskem in socialnem področju rezultat usklajevanja interesov socialnih partnerjev in vlade.

Strinjamo se, da je v našem skupnem interesu ustvarjanje vzajemnega zaupanja, ki ga bomo, da se izognemo enostranskim posegom v status in položaj socialnih partnerjev, zagotavljali tudi s spoštovanjem njihovega samostojnega delovanja in organiziranja, zato ne bo posegov v ta status brez njihovega soglasja. To bo omogočilo premostiti razlike v stališčih ter olajšati usklajevanje odločitev o temeljnih vprašanih ekonomskega in socialnega razvoja družbe. Za doseganje najvišjega možnega soglasja bo vlada zakone, katerih vsebina neposredno posega v delovno področje delodajalcev in sindikatov, sprejemala in v državnem zboru uveljavljala po predhodnem usklajevanju s slednjimi.

Naše delovanje pri nadaljnjem razvoju socialnega dialoga bo temeljilo na dosedanjih dobrih izkušnjah na tem področju pri uveljavljanju v Sloveniji. Na teh temeljih bo pripravljen ustrezen predpis, ki bo uredil materialne, prostorske in kadrovske možnosti za delo Ekonomsko socialnega sveta in ki bo dan v postopek sprejemanja v soglasju s socialnimi partnerji. Naše medsebojne odnose, članstvo, delovanje in organiziranost Ekonomsko-socialnega sveta ter njegov odnos do institucij v državi in do Evropskega ekonomsko-socialnega odbora bomo uredili soglasno s spremembami pravil delovanja Ekonomsko-socialnega sveta. Strinjamo se, da je v njegovo delovanje, opredeljeno v teh pravilih, treba vključiti vsa področja, ki jih obravnava pričujoči socialni sporazum.

Vlada in socialni partnerji si bomo prizadevali za vzpostavitev uravnotežene sestave organov upravljanja javnih zavodov in za potrebne spremembe zakonodaje tako, da se bo vpliv socialnih partnerjev pri delu organov upravljanja povečal.

Podpisniki soglašamo, da mora nadaljnji razvoj Slovenije temeljiti na ravnovesju treh stebrov: gospodarskega, socialnega in okoljskega. Zato se bomo zavzemali za dobro usklajevanje pri oblikovanju in izvajanju politike na teh področjih, pri čemer bodo v skladu s svojimi vlogami vključeni vsi socialni partnerji.

V tem duhu bomo podpisniki ob koncu vsakega koledarskega leta organizirali t. i. »ekonomsko-socialni vrh«, na katerem bomo v sestavi svojih najvišjih predstavnikov ocenili razmere glede socialnega dialoga v Sloveniji in uresničevanje socialnega sporazuma ter sprejeli načrte za dejavnost v naslednjem letu.

Naloge vlade:

- omogočiti usklajevanje in upoštevati predloge socialnih partnerjev o predlogih zakonov in drugih predpisov, ki jih pripravlja vlada in sodijo na neposredno delovno področje delodajalcev in sindikatov;
- zagotoviti, da bo v zvezi z zakoni, ki posegajo v temeljne pravice zaposlenih, pred razpravo v državnem zboru doseženo široko soglasje med socialnimi partnerji v okviru Ekonomsko-socialnega sveta;
- s spremembo obstoječe zakonodaje omogočiti vpliv zaposlenih na kulturnem področju na odločitve, ki se sprejemajo v svetih zavodov;
- zagotavljati administrativno in finančno podporo za delovanje Ekonomsko-socialnega sveta in za dejavnosti v okviru tristranskega dogovarjanja med socialnimi partnerji na državni ravni;
- spodbujati socialni dialog, to je posvetovanje in dogovarjanje s socialnimi partnerji na različnih ravneh, s čimer jim bo v skladu z usmeritvami, sprejetimi na ravni EU, zagotovljena uravnotežena in enakopravna podpora;

- predlagati Državnemu zboru Republike Slovenije ratifikacijo Konvencije MOD št. 151 o zaščiti pravice do organiziranja in o postopkih za določitev pogojev zaposlovanja v javnem sektorju.

Naloga delodajalcev:

- zagotoviti konstruktivno sodelovanje v Ekonomsko-socialnem svetu in v socialnem dialogu na različnih ravneh ob spoštovanju različnosti interesov, obveznosti in odgovornosti partnerjev.

Nalogi sindikatov:

- zagotoviti konstruktivno sodelovanje v Ekonomsko-socialnem svetu in v socialnem dialogu na različnih ravneh ob spoštovanju različnosti interesov, obveznosti in odgovornosti partnerjev;
- prizadevati si za nadaljnji razvoj socialnega dialoga na ravni dejavnosti in pokrajin ter pri delodajalcih.

4. DAVČNI SISTEM

Socialni partnerji si bomo prizadevali za stabilen, konkurenčen, pregleden in enostaven davčni sistem, ki bo ugodno vplival na nadaljnje razbremenjevanje gospodarstva in izboljšanje njegove konkurenčnosti, za gospodarsko rast in blaginjo ljudi, pri čemer se ohranja socialna zdržnost davčnega sistema. Soglašamo tudi, da je treba, ob upoštevanju uveljavljenih splošnih načel, stalno preverjati izvajanje predpisov in na podlagi ustreznih ugotovitev naprej razvijati davčni sistem in davčno politiko. Oba morata temeljiti na enakem obravnavanju gospodarskih subjektov.

Vlada ne načrtuje dvigovanja obstoječih stopenj davka na dodano vrednost. Ob morebitnih nujnih razlogih za spremembo teh stopenj bo preučila vse možne ukrepe, ki bi lahko nadomestili morebitne spremembe. O možnih ukrepih bo predhodno razpravljala tudi Ekonomsko-socialni svet.

Socialni partnerji bomo skupaj z vlado vse ključne spremembe, ki vplivajo na obdavčitev delodajalcev in delojemalcev, obravnavali na Ekonomsko-socialnem svetu.

Naloga vlade:

- preučiti možnosti za nadaljnje hitrejše zmanjševanje obremenitve dela ob upoštevanju dogovorjenih fiskalnih okvirov in možnosti;
- preučiti in uveljaviti nadaljnje možne poenostavitve davčnega sistema in zagotoviti enotno izvajanje davčnih predpisov, kar bo spodbujalo prostovoljno plačevanje davkov;
- preučiti učinke odprave posameznih davčnih olajšav, predvsem za naložbe in stanovanjsko gradnjo, ter preučiti možnost uvedbe davčnih olajšav, ki bodo podprle vsebinske rešitve v zvezi z udeležbo delavcev pri delitvi dobička;
- dokončno izoblikovati učinkovito in prijazno davčno upravo;
- zagotoviti učinkovit davčni nadzor;
- analizirati ugotovljene morebitne pomanjkljivosti pri izvajanju davčnih predpisov.

Naloga delodajalcev:

- spodbujati spoštovanje veljavne davčne zakonodaje in plačevanje dajatev;
- predstaviti probleme pri izvajanju davčnih predpisov in opozarjati na morebitne neustrezne rešitve v davčni zakonodaji;
- pripraviti konkretne predloge po posameznih davčnih področjih za odpravo ugotovljenih morebitnih pomanjkljivosti.

Naloga sindikatov:

- podpirati ukrepe za spremembo davčne zakonodaje, ki bodo krepili konkurenčnost in gospodarsko rast ter hkrati ohranjali socialno zdržnost davčnega sistema.

5. SPODBUJANJE HITREJŠEGA TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA IN POVEČANJE NALOŽB V RAZISKAVE V GOSPODARSTVU

Za uresničenje ciljev na tem področju je treba zagotoviti povečanje javnih sredstev za naložbe v raziskave in razvoj (v nadaljevanju: RR) na 1% BDP do 2010 ter oblikovati ustrezen sistem za spodbujanje naložb poslovnega sektorja na tem področju, da bo do leta 2010 dosežen tudi cilj 2% BDP za RR iz tega sektorja.

Povečali bomo tudi učinkovitost vlaganj v raziskave in tehnološki razvoj. To bomo zagotovili s prednostnim usmerjanjem raziskovalno-razvojne dejavnosti na tehnološka področja, na katerih raziskovalne zmogljivosti lahko povežemo z gospodarsko dejavnostjo in dosežemo dvig dodane vrednosti.

Naloge vlade:

- sprejeti nacionalni raziskovalni in razvojni program v skladu s Strategijo razvoja Slovenije ter izpeljati razpise za financiranje raziskovalne dejavnosti;
- spremeniti sistem financiranja javnih raziskovalnih organizacij, tako da bo nagrajeval sodelovanje z gospodarstvom (vključno z ustanavljanjem odcepljenih »spin-off« podjetij), mednarodno sodelovanje in uveljavljenost na področju RR ter raziskovalcem omogočil udeležbo pri ustvarjenem poslovnem rezultatu;
- preučiti smiselnost večjih davčnih spodbud za vlaganje v RR in zaposlovanje raziskovalcev v gospodarstvu ter s štipendijami, subvencioniranjem plač in financiranjem projektov zunaj javnega sektorja spodbujati prehod naravoslovno-tehniških raziskovalcev iz javnih raziskovalnih organizacij v gospodarstvo;
- zagotoviti dodatna javna domača sredstva ter sredstva iz strukturnih skladov EU za raziskave, tehnološki razvoj in inovativnost usmeriti v spodbujanje tega razvoja in inovativnosti;
- usposobiti izvedbeno institucijo za sistematično in ciljno usmerjeno izvajanje programov in ukrepov na področju tehnološkega razvoja in inovativnosti (povezanost z gospodarstvom in razvojno politiko, delovanje na podjetniških načelih, oblikovanje sodobnih mehanizmov podpore tehnološkemu razvoju in inovativnosti);
- oblikovati nacionalni inovacijski sistem (NIS) ter izvajati slovensko regionalno inovacijsko strategijo v povezanosti podjetij, univerz, raziskovalnih inštitutov, podpornih institucij in vlade; sprejeti podzakonske akte za vzpostavitev centralnega registra organizacij – posrednikov pri prenosu znanja;
- celovito revidirati zakonodajo, ki ne spodbuja inovativnosti, ter spodbujati ustanavljanje domačih in tujih visokotehnoloških in inovativnih podjetij;
- s sredstvi iz strukturnih skladov EU oblikovati specifične finančne instrumente spodbud, prilagojene za inovativna in razvojno usmerjena podjetja;
- z združitvijo in preoblikovanjem obstoječih skladov, prihodkov iz privatizacije in sodelovanjem zasebnega sektorja oblikovati finančne instrumente (npr. sklad tveganega kapitala ipd.) za financiranje visokotehnoloških malih in srednjih podjetij;
- dvigniti informacijsko pismenost in zagotoviti dostopnost do sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij in storitev ter spletnih storitev za državljane in podjetja;
- uvajati prilagodljivejše oblike dela in dela na daljavo ter razvijati in spodbujati oblike zaposlovanja, ki izkoriščajo zmožnosti informacijske družbe.

Naloge delodajalcev:

- spodbujati vlaganja v tehnološki razvoj, raziskave, znanje, človeški kapital, organizacijo, trženje in druge podjetniške dejavnosti;
- povečati stopnjo inovativnosti in spodbujati razvoj novih trajnostno naravnanih tehnologij;
- povečati uporabo novih tehnologij v delovnih/proizvodnih procesih (zlasti informacijskih);

- povečati podjetniško sodelovanje;
- sodelovati in povezati se z univerzami, visokošolskimi zavodi, raziskovalnimi institucijami, javnim sektorjem in raziskovalnimi agencijami v državi;
- spremljati in se odzivati na domače in tuje razpise na raziskovalnem in tehnološkem področju;
- povečati delež raziskovalnega in razvojnega osebja v gospodarstvu;
- vključiti se v različne oblike javnega in zasebnega partnerstva pri izvajanju raziskovalno-razvojnih projektov.

Nalogi sindikatov:

- sodelovali pri izvajanju in spremljanju raziskovalnega in razvojnega programa v skladu s Strategijo razvoja Slovenije;
- spodbujali nagrajevanje inovatorjev v podjetjih.

6. KONKURENČNO GOSPODARSTVO IN HITREJŠA GOSPODARSKA RAST

Višja stopnja gospodarske razvitosti in zaposlenosti je podlaga za izboljšanje socialne varnosti, zmanjšanje socialnega tveganja za najranljivejše skupine, hitrejši razvoj najbolj zaostalih regij in povečanje kakovosti okolja. Vse to bo zagotovilo kakovostnejše življenje in človekov razvoj. Strinjamo se, da uresničitev tega cilja zahteva ukrepe za večjo globalno konkurenčnost gospodarstva, večjo institucionalno prilagodljivost in inovativnost celotne družbe, ustvarjalno ozračje ter povečano zanimanje in prijaznejše okolje za razvoj podjetništva. Pri tem pa je nujno treba upoštevati načela trajnostnega razvoja, ki se uporabljajo tako, da spodbujajo razvoj in globalno konkurenčnost gospodarstva. Pri njihovem upoštevanju je treba prednostno ščititi širši interes družbe in obstoječega gospodarstva, posebno industrije, skupaj z dejansko časovno, materialno in tehnološko zmožnostjo prenove in razvoja.

Naloge vlade:

- spodbujati povečanje konkurenčnosti in inovativnosti: vzpostaviti enostaven, pregleden, ustrezno prilagodljiv in na ključne cilje osredotočen sistem spodbujanja konkurenčnosti;
- spodbujati in razvijati inovativno okolje in inovativnost, tudi z davčnimi spodbudami;
- z ukrepi spodbujanja tehnološkega razvoja, izobraževanja in usposabljanja podpreti naložbe in strateške projekte, ki so naravnani razvojno in trajnostno ter s povezovalnimi mrežami ugodno učinkujejo na regionalni, nacionalni ali mednarodni ravni;
- spodbujati podjetništvo, razvoj podjetništvu prijaznega podpornega okolja in podjetniške kulture;
- poenostaviti pravila in postopke, ki bodo povečali učinkovitost pri črpanju domačih sredstev in sredstev strukturnih skladov EU, namenjenih povečanju konkurenčnosti, ter povezovati različne načine dodeljevanja državnih spodbud;
- pripraviti nov program za pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti podjetij, ki vključuje široko paleto finančnih instrumentov, namenjenih ustanavljanju, širitvi in razvoju podjetij;
- pripraviti zakon o finančni udeležbi zaposlenih;
- spodbujati neposredne tuje naložbe (NTI);
- vzpostaviti industrijske/tehnološke cone na privlačnih lokacijah, zmanjšati administrativne ukrepe za tuje in domače vlagatelje ter spodbujati razvoj v konkretnih regijah;
- uvesti učinkovite modele in ukrepe za spodbujanje internacionalizacije malih in srednjih podjetij (podpora predstavitvenim dejavnostim podjetij in vzpostavitve opornih točk slovenskega gospodarstva v tujini);
- prispevati k razbremenitvi gospodarstva;
- ustanoviti pokrajine, ki bodo imele pristojnost in sredstva (po načelu proračunske decentralizacije) za spodbujanje lastnega razvoja;

- krepiti razvoj policentričnega urbanega sistema in regionalnih središč (zlasti središč državnega pomena), oblikovati (inovativne) regije ter spodbujati regionalna gospodarstva s tehnološkimi parki in podjetniškimi inkubatorji;
- vzpostaviti ustrezno infrastrukturo, vključno s cestnim in železniškim omrežjem, ki bo zaokrožila celovitost našega prostora, zagotovila razvoj gospodarstva in blaginjo naše skupnosti;
- oblikovanje ukrepov za preprečevanje dela na črno in njihovo dosledno izvajanje;
- vključevanje v projekte javno-zasebnega partnerstva na gospodarskem področju, ob upoštevanju načela preglednosti in v skladu s politiko, ki se bo usklajevala med socialnimi partnerji.

Naloge delodajalcev:

- zagotavljati delovne pogoje za doseganje večje produktivnosti, da se poveča konkurenčnost;
- zaposlenim omogočiti dodatno usposabljanje, izpopolnjevanje in izobraževanje s področja dejavnosti podjetja;
- tvorno sodelovati s socialnimi partnerji glede ključnih usmeritev v Strategiji razvoja Slovenije;
- spremljati učinke sistema za spodbujanje konkurenčnosti ter seznanjati vlado in socialne partnerje o izsledkih.

Naloge sindikatov:

- sodelovati pri pripravi predpisov, ki bodo urejali finančno udeležbo zaposlenih;
- sodelovati pri pripravi politike oblikovanja javno-zasebnega partnerstva;
- spodbujati širitev znanja in rabe informacijske in komunikacijske tehnologije;
- opozarjati na neustrezne delovne razmere zaposlenih.

7. ZAPOSLOVANJE IN TRG DELA

Pri izzivih, s katerimi se spoprijemajo politike na področju trga dela in zaposlovanja, je ena od pomembnejših nalog zagotavljanje prožnejšega in varnejšega trga dela za učinkovitejše odzivanje na zunanje dejavnike, ki vplivajo na trg dela in zaposlovanje, ter povečanje prilagodljivosti gospodarstva ob vse večji izpostavljenosti konkurenčnim pritiskom na svetovnih trgih.

Pri uveljavljanju sprememb na tem področju je treba poskrbeti za medsebojno povezanost razvojne in investicijske politike, davčne in dohodkovne politike, sistemov izobraževanja in usposabljanja ter zaposlitvene in socialne politike. Pri tem je izjemnega pomena, predvsem pri uveljavljanju prožnejšega trga dela, vzdrževanje ravnotežja med prožnostjo in varnostjo oziroma vzpostavlanje sistema tako imenovane prožne varnosti. Tega ni mogoče zagotavljati zunaj okvirnih možnosti socialne države, učinkovitega in strokovnega organiziranja ter delovanja pristojnih institucij.

Spodbujali bomo uporabo zakonsko predvidenih prožnih zaposlitvenih oblik za večjo mobilnost v zaposlitvi in poklicih, ker se v praksi vse premalo uveljavljajo. Se pa zavedamo, da na prožnost trga dela vpliva predvsem geografska in poklicna mobilnost posameznikov, ki nastopajo na njem, ter njihova prilagodljivost novim razmeram. Ta pa je predvsem odvisna od njihove usposobljenosti in širine znanja ter uporabnosti njihovih veščin. Zato bomo vlada in socialni partnerji usmerjali vse več sredstev in ukrepov v izboljšanje teh dejavnikov prožnosti trga dela.

V okviru Ekonomsko-socialnega sveta bomo pripravili sporazum o uveljavljanju sistema prožne varnosti v Republiki Sloveniji.

Socialni partnerji in vlada ugotavljamo, da je delo na črno še vedno problem, zato se bomo vsi podpisniki po svojih možnostih in pristojnostih zavzemali za njegovo preprečevanje.

Naloge vlade:

- omogočati dejavno vlogo socialnih partnerjev pri sprejemanju odločitev in izvajanju politik na področju trga dela in zaposlovanja;
- oceniti možnosti za uveljavitev posebnih skladov za zavarovanje v primeru brezposelnosti ter izvajanje drugih funkcij trga dela in načina njihovega financiranja;
- pripraviti ukrepe aktivne politike zaposlovanja;
- ustvarjati možnosti in spodbujati večjo uporabo razpoložljivih načinov prožnega zaposlovanja (delo za krajši delovni čas, delitev delovnega mesta, prožna izraba delovnega časa, delo na domu in delo na daljavo) ob zagotavljanju primerne razmerja med prožnostjo in varnostjo zaposlitve;
- spremeniti pasivne ukrepe v aktivne ukrepe na trgu dela, ki bodo omogočili vključitev in zaposlovanje ter preprečevali socialno izključenost skupin, ki so na tem delu v najtežjem položaju (dolgotrajno ali pogosto brezposelni, starejši od 55 let, mladi, ki končajo ali prekinejo šolanje, ženske in invalidi); okrepiti programe prekvalifikacij ter programe poklicnega usmerjanja in načrtovanja kariere;
- sprejeti ukrepe, ki bodo spodbujali povečanje splošne stopnje delovne aktivnosti, predvsem starejših, mladih in žensk, ter izboljšanje vključevanja teže zaposljivih in invalidov;
- spodbujati enake možnosti žensk in moških pri zaposlovanju, izobraževanju in usposabljanju ter usklajevanju poklicnega in družinskega življenja;
- spodbujati preusposabljanje, dodatno izobraževanje in zaposlovanje delavcev z neustrezno, nedokončano ali nezadostno izobrazbo in oseb, ki se srečujejo z drugimi ovirami pri vstopu na trg dela, ter preprečevati njihovo zapostavljanje;
- spodbujati geografsko in poklicno mobilnost na trgu dela, zato pa povečati mobilnost med sektorji in regijami tudi v sodelovanju z razvojno-raziskovalnimi institucijami;
- spodbujati raznovrstne oblike dela, vključno s prilagodljivim delovnim časom, ki omogočajo razvoj kariere, ravnotežje med delom in družino ter ravnotežje med prožnostjo in varnostjo;
- zmanjševati strukturno neskladje na trgu dela z ustrežno politiko rednega izobraževanja, hitrejšim uvajanjem vseh drugih oblik izobraževanja in usposabljanja ter priznavanjem pridobljenega znanja in usposobljenosti pri zaposlitvi, tudi z nacionalnimi poklicnimi kvalifikacijami;
- razvijati zaposlovanje v okviru netržnih zaposlitev oziroma socialnega podjetništva in zadrug;
- zagotavljati ustrezno zakonodajo in nadzor nad opravljanjem dejavnosti agencij za zaposlovanje;
- pripraviti ustrezne zakonske rešitve za male delodajalce;
- oceniti in na podlagi soglasja socialnih partnerjev izvesti potrebne spremembe glede zavarovanja za primer brezposelnosti;
- zmanjšati število administrativnih postopkov in prilagoditi kvotne omejitve pri zaposlovanju visokokvalificiranih tujih delavcev glede na potrebe in na preostale profile;
- spodbujati zaposlovanje za nedoločen čas;
- preprečevati zaposlovanje na črno;
- urediti študentsko delo tako, da ne bo nelojalno konkuriralo drugim oblikam začasnega dela ter da bo zagotavljalo študentom potrebno zavarovanje in iz tega izhajajoče pravice;
- urediti zaposlovanje družbenikov v enoosebnih družbah;
- sprejeti ukrepe, ki bodo spodbujali sodelovanje med delodajalci in izobraževalnimi ustanovami.

Naloge delodajalcev:

- vključevati se v programe aktivne politike zaposlovanja;

- zaposlovati v skladu z veljavno zakonodajo;
- zavzemati se za udejanjenje specifičnega statusa manjšega delodajalca, sodelovati z izobraževalnimi ustanovami;
- spodbujati vseživljenjsko učenje pri delodajalcih s področja dejavnosti podjetja;
- povečevati storilnost z izdatnejšim vlaganjem v razvoj človeških virov;
- pravočasno napovedovati potrebe po novih zaposlitvah;
- razvijati sodobno organizacijo dela;
- uveljavljati enakopravnost med spoloma na delovnem mestu, pri zaposlovanju, usposabljanju ter usklajevanju družinskega in poklicnega življenja;
- uveljavljati mladim materam/družinam prijazno zaposlovanje.

Naloge sindikatov:

- aktivna vloga pri sprejemanju odločitev in izvajanju politik na področju trga dela in zaposlovanja;
- sodelovanje pri uveljavitvi posebnih skladov za zavarovanje za primer brezposelnosti;
- po predstavnikih v podjetjih in drugih delodajalcih spodbujati in motivirati zaposlene k vseživljenjskemu učenju, izpopolnjevanju in izobraževanju ter usposabljanju za poklice, ki jih primanjkuje;
- zavzemati se za uspešno posodobitev organizacije dela;
- spodbujati vseživljenjsko učenje delavcev;
- zahtevati enakopravnost med spoloma na delovnem mestu, pri zaposlovanju, usposabljanju in usklajevanju družinskega in poklicnega življenja;
- zahtevati mladim materam/družinam prijazno zaposlovanje.

8. PLAČE

Podpisniki se strinjamo, da politika plač ostaja ena izmed pomembnih vsebin dogovarjanja med socialnimi partnerji, ki po vključitvi v ekonomsko-monetarno unijo še pridobiva svoj pomen. Za stabilno in realno rast plač zaposlenih je treba zagotoviti tudi postopno zmanjševanje davčnih obremenitev v bruto plači in v stroških dela nasploh. Zavedamo se, da je iskanje skupnih rešitev na tem področju eden izmed temeljev uravnoveženosti gospodarskega in socialnega razvoja družbe.

Socialni partnerji se strinjamo, da naj se v zasebnem sektorju s politiko plač, ob ohranjanju makroekonomske stabilnosti in ravnovesja, z davčnimi ukrepi, krepitvijo konkurenčnosti gospodarstva in materialnega položaja zaposlenih v prihodnje zagotavlja:

- stabilna in realna rast plač zaposlenih v Sloveniji, zato da se postopno približajo plačam v razvitih državah;
- rast plač z upoštevanjem inflacije in produktivnosti;
- da se usklajevanje plač ob upoštevanju inflacije in produktivnosti lahko dogovori v kolektivnih pogodbah dejavnosti, v Kolektivni pogodbi o načinu usklajevanja plač, povračil stroškov v zvezi z delom in regresu za letni dopust ter v kolektivnih pogodbah podjetij;
- da se zaradi posebnega položaja delodajalcev v kolektivnih pogodbah dejavnosti ter Kolektivni pogodbi o načinu usklajevanja plač, povračil stroškov v zvezi z delom in regresu za letni dopust lahko dogovorijo tudi okoliščine, v katerih je mogoč odklon usklajevanja plač na ravni posameznega delodajalca od določil navedenih kolektivnih pogodb.

Vlada in socialni partnerji se strinjamo, da je treba s politiko plač v javnem sektorju, upošteva makroekonomsko stabilnost in ravnovesje ter javnofinančne okvire, po kolektivni pogodbi za javni sektor in kolektivnih pogodbah dejavnosti zagotavljati realno rast plač z upoštevanjem inflacije in produktivnosti ter vzpostaviti ustrežnejše notranje razmerje med plačami v javnem sektorju. Strinjamo se tudi, da bomo s plačno politiko zagotavljali ustrezno ravnovesje ravni in rasti plač v javnem sektorju v primerjavi z zasebnim sektorjem,

tako da stopnja rasti realnih plač v javnem sektorju ne bo večja od tiste v zasebnem, razen zaradi odprave nesorazmerij v skladu s kolektivno pogodbo o plačah v javnem sektorju in v kolektivnih pogodbah dejavnosti.

Prav tako se strinjamo, da je treba z vidika socialne varnosti zaposlenih še naprej zagotavljati zakonsko pravico do minimalne plače, ki naj delavcem omogoči dostojno preživetje. S spremembami Zakona o minimalni plači bomo zagotovili, da bodo socialni partnerji in vlada v okviru Ekonomsko-socialnega sveta imeli vpliv na določanje višine minimalne plače.

Socialni partnerji in vlada soglašamo, da je treba pospešiti pripravo Zakona o udeležbi zaposlenih pri dobičku družb in zagotoviti, da bo o njem že letos razpravljal Ekonomsko-socialni svet.

Naloge vlade:

- postopno zmanjševati davčne obremenitve v bruto plači in davčne obremenitve v stroških dela;
- pri vodenju plačne politike prizadevati si za dolgoročno skladnost v rasti plač javnega in zasebnega sektorja, ob upoštevanju razlik v sestavi zaposlenosti in dosežene ravni bruto plač med sektorjema;
- v javnem sektorju, v katerem nastopa kot delodajalka in socialna partnerka, prizadevati si za uspešno uveljavitev enotnega plačnega sistema, ki je določen z Zakonom o sistemu plač v javnem sektorju;
- v javnem sektorju izpeljati takšne spremembe, ki bodo ob uveljavitvi poenostavitve postopkov poslovanja, odpravi administrativnih ovir in z uporabo sodobnih oblik vodenja zagotovile racionalnejše zaposlovanje v javnem sektorju, s čimer bo omogočeno zaostajanje rasti sredstev za plače za rastjo bruto domačega proizvoda;
- uvajati spodbudnejše oblike nagrajevanja zaposlenih v javnem sektorju (delovna uspešnost, povečan obseg dela, tržna dejavnost) in večjo odvisnost od doseženih ciljev oziroma rezultatov dela ter predlagati potrebne spremembe zakonske ureditve;
- pripraviti Zakon o udeležbi zaposlenih pri dobičku gospodarskih družb;
- partnerje redno seznanjati z analizami in napovedmi za gospodarska gibanja v Sloveniji in z makroekonomskimi razmerji, potrebnimi za odločanje o usmeritvah v plačni politiki;
- zagotoviti spremljanje plač po kolektivnih in individualnih pogodbah ter dostopnost podatkov podpisnikom sporazuma.

Nalogi delodajalcev:

- spodbujati sprejete usmeritve v odvisnosti rasti plač od doseženih rezultatov dela;
- spoštovati načelo: enako plačilo ženskam in moškim za enako delo.

Naloge sindikatov:

- pri opredeljevanju politike in rasti plač v kolektivnih pogodbah dejavnosti, Kolektivni pogodbi o načinu uveljavljanja plač in v kolektivnih pogodbah podjetij zasebnega sektorja dosledno uveljavljati izvajanje politike plač;
- pri opredeljevanju politike in rasti plač v kolektivni pogodbi za javni sektor dosledno uveljavljati izvajanje politike plač;
- v okviru razprav o Zakonu o minimalni plači v Ekonomsko-socialnem svetu predlagati preučitev ustreznosti definicije minimalne plače.

9. VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU

Strinjamo se, da sta varnost in zdravje zaposlenih na delovnem mestu dve od pomembnejših vrednot in da konkurenčnost slovenskega gospodarstva lahko gradimo zgolj na delovnih mestih, na katerih je za varnost in zdravje delavcev dobro poskrbljeno ter nista ogrožena.

Podpisniki tega sporazuma se zavedamo, da s staranjem prebivalstva in zdajšnja demografsko sliko v Sloveniji postaja kakovostna delovna sila vse pomembnejša in redkejša dobrina. Zato si bomo prizadevali za odpiranje delovnih mest, na katerih bo delavcem zagotovljeno varno in zdravo delovno okolje, in za nagrajevanje, ki bo spodbujalo ustvarjalni prispevek zaposlenih. V skladu s sprejeto zakonodajo na tem področju si bomo hkrati prizadevali za povečanje varnosti oziroma zmanjšanje in odpravo zdravstvene ogroženosti zaposlenih na obstoječih delovnih mestih ter posledično zmanjšanje stroškov za zdravstveno in invalidsko zavarovanje. Pri tem bomo namenili posebno pozornost varnosti in zdravju starejših delavcev pri delu ter prilagoditvi delovnih mest temu, da ostajajo na trgu dela vse dlje.

Podpisniki si bomo po svojih predstavnikih prizadevali za večjo vlogo Sveta za varnost in zdravje pri delu ter za učinkovito izvajanje nalog na vseh področjih njegovega delovanja.

Strinjamo se, da tudi v Sloveniji zagotovimo uveljavitev v Evropski uniji sprejetih usmeritev glede obvladovanja stresa in duševnega nasilja na delovnem mestu s sklenitvijo posebnih sporazumov, tako kakor so se socialni partnerji sporazumeli na evropski ravni.

Naloge vlade:

- skrbeti za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu, pri čemer se zakonski okvir sproti prilagaja spremembam in novim direktivam EU o varnosti in zdravju pri delu;
- zagotavljati potrebne raziskave na področjih, ki se bodo na novo urejala, na podlagi prednostnih nalog, ki jih predlaga Svet za varnost in zdravje pri delu;
- celovito urediti ugotavljanje, dokazovanje in registracijo poklicnih bolezni;
- vzpostavitev informacijskega sistema o poškodbah pri delu;
- proučiti možnosti za vzpostavitev instituta območnega delavskega zaupnika za varnost in zdravje pri delu za male delodajalce;
- pomagati pri uveljavitvi zakonodaje ter večji ozaveščenosti delodajalcev in delavcev s pripravo in objavo ne zavezujočih smernic za varno in zdravo delo, navodil ter drugih publikacij in javnih kampanj o posebnem tveganju za zdravje zaposlenih, pa tudi z vsakoletnim natečajem za izbor najboljšega primera dobre prakse glede varnosti in zdravja pri delu;
- spremljati stanje ter vzpostaviti in povezati zbirke podatkov o varnosti in zdravju pri delu;
- skrbeti za povečanje strokovnosti in kakovosti opravljanja strokovnih nalog varnosti pri delu s spodbujanjem in razvijanjem vseh oblik usposabljanja;
- zagotavljati učinkovit nadzor inšpekcijskih služb pri izvajanju predpisov o varnosti in zdravju pri delu, ki bo še naprej temeljil na preventivni usmeritvi, pomoči in svetovanju, hkrati z učinkovitim nadzorom nad odpravljanjem pomanjkljivosti in vzporednim sistemom kaznovalne politike;
- skleniti tristranske sporazume o obvladovanju stresa in duševnega nasilja na delovnem mestu.

Naloge delodajalcev:

- upoštevati predpisane zahteve glede varnosti in zdravja pri delu ter zagotavljati varno delovno okolje;
- stalno dvigovati zavest in znanje o pomembnosti upoštevanja predpisanih zahtev glede varnosti in zdravja pri delu;
- prizadevati si za zmanjšanje poškodb in zdravstvenih okvar pri delu, nastanka poklicnih bolezni in bolezni v zvezi z delom;
- sklenitev tristranskih sporazumov o uveljavitvi obvladovanja stresa in duševnega nasilja na delovnem mestu;
- skrbeti za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu ter prilagajati spremembe novim direktivam EU o varnosti in zdravju pri delu;

- pomagati pri uveljavitvi zakonodaje ter večji ozaveščenosti delodajalcev in delavcev.

Naloge sindikatov:

- predlagati kandidate za izvolitev predstavnikov delavcev za varnost in zdravje pri delu v skladu s predpisi;
- organizirati usposabljanje za izvoljene predstavnike delavcev za varnost in zdravje pri delu;
- izvajati javne kampanje za varno in zdravo delo;
- skleniti tristranske sporazume o obvladovanju stresa in duševnega nasilja na delovnem mestu;
- spremljati stanje in opozarjati na problematiko zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ter prilagajati se spremembam in novim direktivam EU o varnosti in zdravju pri delu;
- skrbeti za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu;
- pomagati pri uveljavitvi zakonodaje in večji ozaveščenosti delavcev.

10. IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI IZOBRAŽEVANJA IN SPODBUJANJE VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Razvoj družbe je odvisen od razvoja posameznikov, ki jo sestavljajo, zato si moramo prizadevati za izboljšanje kakovosti znanja, veščin in spretnosti oziroma kompetenc, ki posameznika usposablja za dejavno vključevanje v delo in življenje. Torej je treba sistem izobraževanja na vseh ravneh prilagoditi novim zahtevam razvoja in vanj vgraditi nove spodbude za: izboljšanje kakovosti znanja, spodbujanje mobilnosti, odpiranje različnih možnosti in poti za pridobivanje znanja, sistematično vgrajevanje elementov in instrumentov vseživljenjskega učenja v sistem vzgoje in izobraževanja, učinkovitejše povezovanje raziskovalne in pedagoške zmogljivosti inštitutov in univerz ter za odstranjevanje ovir pri prehajanju strokovnjakov, pa tudi za prenos znanja med univerzami, inštituti in gospodarstvom. Partnerji se strinjamo, da se razvoj zasebnega šolstva ne sme zagotavljati na račun javnega šolstva, in tudi, da je treba ohraniti načelo javne odgovornosti za kakovostno visoko šolstvo in zagotavljati pogoje za enako dostopnost visokošolskega izobraževanja. Poudarjamo potrebo po primernih možnostih za študente, da bi dokončali svoj študij brez ovir, izhajajočih iz njihovega socialnega in ekonomskega okolja.

Udejanjanje instrumentov vseživljenjskega učenja (priznavanje različnih vrst znanja, odpiranje novih poti za njegovo pridobivanje, večja prožnost formalnega šolskega sistema, spodbude posameznikom na državni ravni za vključevanje v različne oblike izobraževanja) na vseh izobraževalnih ravneh in v vseh obdobjih življenja zagotavlja večjo kakovost dela in podaljšuje sposobnost zanj tudi starejšemu prebivalstvu. Skrb za pridobivanje novega znanja in novih veščin mora postati obveznost vsakega posameznika, delodajalcev in države.

Vlada in socialni partnerji bomo v okviru Ekonomsko-socialnega sveta, skladno s cilji prenovljene lizbonske strategije, in vseživljenjskosti učenja omogočali predvsem zvišanje ravni izobrazbe in usposobljenosti, večjo povezanost sistema izobraževanja z interesi in potrebami gospodarstva ter zagotavljali večje ravnovesje med izobraževalnimi programi in potrebami trga dela.

Naloge vlade:

- v dogovoru s samostojnimi visokošolskimi zavodi in univerzami, delodajalci, sindikati, študenti in predstavniki zaposlenih v visokem šolstvu pripraviti nacionalni visokošolski program;
- ustanoviti neodvisno telo, ki bo skrbelo za kakovost visokega šolstva predvsem z izvajanjem sistema vrednotenja visokošolskih izobraževalnih ustanov; evalvacijska merila naj poleg akademske odličnosti vključujejo povezanost z gospodarstvom, dokazano pomembnost za družbeni razvoj in uspešnost diplomantov v nadaljnji karieri;

- rezultati vrednotenja naj bodo takoj in v celoti dostopni javnosti ter uporabljeni kot pomembno merilo za dodeljevanje javnih sredstev;
- spodbujati razvoj kakovostnega javnega šolstva na vseh ravneh, preoblikovati in posodobiti programe poklicnega, srednješolskega, gimnazijskega, višješolskega in visokošolskega izobraževanja, tako da bodo bolj povezani s potrebami gospodarstva in razvojnimi smernicami sodobne družbe. V preoblikovanje in izvajanje programov se morajo vključevati tudi socialni partnerji; spodbujati nastajanje mreže šol z upoštevanjem možnosti oblikovanja regionalnih središč in spodbujati možnost izbire med različnimi javnoveljavnimi programi na več ravneh izobraževanja (na primer inovativni programi, modelne šole ipd.);
  - ustvariti ustrezne razmere za ustanavljanje novih visokošolskih zavodov in programov;
  - mrežo višjega in visokega šolstva smiselno povezati tudi z regionalnimi središči srednjega izobraževanja, zlasti poklicnega in strokovnega;
  - oblikovati način javnega financiranja, ki bo omogočal upravljavsko samostojnost zavodov pri razporejanju javnih sredstev za različne namene (financiranje lump-sum) ob hkratni krepitvi učinkovitega nadzora nad porabo teh sredstev, spodbujal racionalnost in preglednost te porabe, nagrajeval kakovost, raziskovalno dejavnost in povezanost s potrebami okolja ter omogočal oblikovanje novih programov in zagotavljal obstoj študijskih programov državnega pomena;
  - spremeniti sistem štipendiranja tako, da bo zagotovljena dostopnost študija ne glede na socialni položaj ter da bodo ustvarjene spodbude za učinkovitejši študij in za vpis v naravoslovne in tehniške študije, vključno z informatiko;
  - razviti sklad za kadrovske razvoj in štipendiranje pri sofinanciranju kadrovskega štipendij (za znanega delodajalca) ter spodbujati izobraževanje za deficitarna poklicna področja v posameznih regijah (odločilna vloga regionalnih partnerjev pri opredeljevanju razpisov za vrste in področja izobraževanja) ter štipendirati nadarjene dijake in študente za izjemne dosežke;
  - v sodelovanju z vodstvi univerz in zaposlenimi spremeniti merila za habilitiranje, tako da bodo poleg akademske odličnosti lahko dodatno upoštewane uporabne raziskave in projekti, uresničeni v sodelovanju z gospodarstvom; dosledna mednarodna primerljivost habilitacijskih meril; povečati pomembnost dokazanih strokovnih in pedagoških odlik kot merila pri trajnem zaposlovanju visokošolskih učiteljev, pospešiti mednarodne izmenjave in pripraviti sistemske možnosti za lažje zaposlovanje strokovnjakov iz prakse na visokošolskih ustanovah;
  - povečati kakovost in uspešnost študija z razvijanjem podpornih dejavnosti (tutorji, karierno svetovanje), z uveljavljanjem sodobnih oblik pedagoškega dela ter zaostritvijo pogojev za ponavljanje izpitov in letnikov;
  - povezati študij na univerzi z gospodarstvom tudi s štipendijskimi programi in univerzitetnimi podjetniškimi inkubatorji;
  - na vseh ravneh šolanja uvesti izobraževanje za trajnostni razvoj;
  - v kurikule (na vseh ravneh šolanja) vključiti: razvijanje medsebojne strpnosti, zavesti o enakopravnosti državljanov in državljanek, solidarnosti, spoštovanje drugačnosti in vseh vrst manjšin, nasprotovanje rasizmu, antisemitizmu in ksenofobiji, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic, razvijanje zavesti o enakosti spolov in podjetniško znanje, spodbujanje podjetnosti pri mladih in uveljavljanje pojma podjetništva kot pozitivne kategorije, razvijanje programa izobraževanja za vodenje malih podjetij in podjetniškega znanja za mlade. Z uveljavljanjem teh vrednot v izobraževalni sistem se krepiti sposobnost državljanov in državljanek za življenje v demokratični družbi;
  - spodbujati in finančno podpreti izvajanje dejavnosti svetovalnih središč za izobraževanje odraslih; spodbujati delovanje središč za samostojno učenje; spodbujati delovanje skupin za projektno učenje (program, namenjen osipnikom, da dokončajo izobraževanje ali si pridobijo poklicno kvalifikacijo) in programov za razvoj ključnih zmožnosti zaposlenih, brezposelnih in drugih ranljivih skupin prebivalcev;

- izdelati sistem priznavanja različnih vrst znanja in uveljaviti kreditni izobraževalni sistem, ki bo vrednotil vse dosežke izobraževanja in usposabljanja ter jih priznaval (kot delne korake) na poti do pridobitve zelene izobrazbe na sekundarni in terciarni ravni;
- v dogovoru s socialnimi partnerji oblikovati spodbude za podjetja, ki vlagajo v izobraževanje in usposabljanje svojih zaposlenih, ter oblikovati sklade za izobraževanje in usposabljanje zaposlenih;
- še zlasti spodbujati izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, katerih delovno mesto bo (zaradi nizke, neustrezne izobrazbe in/ali neusposobljenosti) verjetno ogroženo; uvesti sistem tretjinskega sofinanciranja (država financira tretjino stroškov izobraževanja, če drugi dve tretjini financirajo delodajalec in zaposleni); uvesti spodbude za podjetja, ki zaposlijo brezposelno osebo in jo vključijo v program usposabljanja na delovnem mestu;
- uveljavljati mednarodni standard »vlagatelji v ljudi«;
- zavezati lokalne skupnosti k pripravi letnih načrtov za izobraževanje odraslih. Pri zasnovi regij umestiti izobraževanje odraslih med temeljne regijske pristojnosti in obveznosti ter opredeliti vire financiranja za to dejavnost;
- zagotoviti sistemsko podporo za dvig ugleda poklicnega, strokovnega, tehniškega in naravoslovnega izobraževanja;
- z ustreznimi finančnimi spodbudami povečati zanimanje delodajalcev za sodelovanje in zagotavljanje možnosti za izobraževanje vajencev, dijakov, študentov in odraslih v delovnem okolju;
- zagotavljati sredstva za stalno strokovno izpopolnjevanje znanja oziroma usposobljenost učiteljev in delodajalcev ali tistih zaposlenih, ki izobražujejo mlade;
- sredstva skladov EU usmeriti v izobraževalne projekte za izboljšanje kakovosti in dostopnosti znanja, spretnosti in usposobljenosti, za odpiranje različnih poti izobraževanja, za izvajanje ukrepov, ki spodbujajo inovativnost in ustvarjalnost mladih in odraslih, ter za povečanje pravičnosti izobraževalnega sistema;
- skupaj s socialnimi partnerji oblikovati evropsko primerljivo in pregledno ogrodje kvalifikacij;
- pospešiti delovanje sistema za potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij (certifikatni sistem);
- za izboljšanje študijskih razmer (pri približno enakem številu študentov) zagotavljati sredstva, ki bodo dvignila število visokošolskih učiteljev.

Naloge delodajalcev:

- predlagati poklicne standarde za nove izobraževalne programe nižjega, srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višjega strokovnega izobraževanja, pa tudi kataloge standardov nacionalnih poklicnih kvalifikacij;
- sodelovati pri akreditaciji programov višjega in visokega strokovnega izobraževanja;
- sodelovati v organih upravljanja višjih in visokošolskih ustanov;
- prevzemati vlogo izobraževalca in zagotavljati možnosti za izobraževanje v neposrednem delovnem procesu v srednjem poklicnem in strokovnem ter višjem šolstvu, pa tudi izobraževanje v delovnem okolju po visokošolskem programu;
- ob sofinanciranju države voditi postopke verifikacije učnih mest za praktično izpopolnjevanje v neposrednem delovnem okolju za srednjo poklicno, strokovno, višje- in visokošolsko izobraževanje;
- sodelovati s pristojnim ministrom pri razvrščanju programov srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in višjega strokovnega izobraževanja;
- sodelovati z regionalnimi šolskimi centri, organizacijami za izobraževanje odraslih in razvojno-raziskovalnimi ustanovami pri ugotavljanju in načrtovanju izobraževalnih potreb, razvrščanju programov in oblikovanju odprtega kurikulumuma;
- sodelovati z medpodjetniškimi izobraževalnimi centri (MIC) pri izobraževanju in usposabljanju mladine in odraslih ter pri upravljanju centrov;
- skupaj s šolami sodelovati pri preverjanju praktičnega izobraževanja v srednjem poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju;

- svetovati in nadzirati praktično izobraževanje v delovnem procesu pri nižji, srednji poklicni, srednji strokovni in višji strokovni izobrazbi;
- namenjati sredstva za vseživljenjsko izobraževanje sebe in zaposlenih.

Naloge sindikatov:

- spodbujati bolonjski proces in kot socialni partner dejavno sodelovati pri njegovem udejanjenju;
- spodbujati člane k vseživljenjskemu izobraževanju;
- kot enakopraven socialni partner dejavno sodelovati pri nastajanju in spreminjanju zakonodaje na tem področju;
- sodelovati pri pripravi nacionalnega programa visokega šolstva;
- sodelovati pri preoblikovanju poklicnega, srednješolskega, gimnazijskega in visokošolskega izobraževanja;
- sodelovati pri spremembah meril za habilitiranje;
- spodbujati nastajanje svetovalnih središč za samostojno učenje;
- sodelovati pri oblikovanju ukrepov za povečanje dostopnosti do izobraževanja in pravičnosti izobraževalnih sistemov;
- okrepiti prizadevanje za povečanje dostopa zaposlenih do izobraževanja in razvijanja ključnih zmožnosti, ki neposredno vplivajo na njihov ekonomski in socialni položaj.

11. SOUPRAVLJANJE

Za konkurenčen nastop gospodarskih družb v globalnem svetu ponudbe in povpraševanja je treba spodbuditi vse razpoložljive človeške in materialne vire v podjetjih. Delavcem se krepi zavzetost za doseganje poslovnih ciljev s soupravljanjem podjetja, na ta način pa zadovoljujejo tudi svoje potrebe po samopotrjevanju in samouresničevanju ter krepijo pripadnost poslovnemu subjektu, v katerem so zaposleni. Uspešno soupravljanje predstavlja učinkovito vključitev zaposlenih v strategijo in razvojne cilje organizacije.

Za uspešnost nadaljnjega razvoja soupravljanja v Sloveniji je treba ustvariti pozitiven odnos do te oblike neposrednega predstavništva zaposlenih v podjetjih. Nujno je neprestano izobraževati in ozaveščati delavce, pa tudi delodajalce ter zagotavljati dosledno izvajanje zakona.

Podpisniki se strinjamo, da okrepljeno soupravljanje v Sloveniji in dejavna udeležba zaposlenih pri upravljanju podjetij lahko ugodno vpliva tudi na dvig konkurenčne sposobnosti podjetij.

Naloge vlade:

- omogočiti dejavno vlogo socialnih partnerjev pri sprejemanju zakonodaje o soupravljanju;
- spodbujati in uveljavljati soupravljanje delavcev v podjetjih (podpora izobraževalnim programom, organizacija posvetov, spodbujanje mednarodnega sodelovanja);
- preučiti ustrezno ureditev vprašanja ustanavljanja sveta delavcev v javnih zavodih ob pripravi novega zakona o le-teh.

Nalogi delodajalcev:

- prispevati k boljšemu razumevanju koristi soupravljanja delavcev in k ustvarjanju naklonjenosti za razvoj delavske udeležbe, med drugim s spodbujanjem sklepanja dogovorov za urejanje odnosov med svetom delavcev in delodajalcem;
- spodbujati k doslednemu izvajanju zakonskih določil.

Naloge sindikatov:

- sodelovati pri pripravi ukrepov nadaljnjega razvoja delavskega soupravljanja;
- uveljavljati vlogo in pomen delavskega soupravljanja;

- vzpostavljati partnerske odnose s sveti delavcev v podjetjih;
- prispevati k boljšemu razumevanju koristi soupravljanja delavcev in k ustvarjanju naklonjenosti za razvoj delavske udeležbe, med drugim s spodbujanjem sklepanja dogovorov za urejanje odnosov med svetom delavcev in delodajalcem.

12. USKLAJEVANJE POKLICNIH IN DRUŽINSKIH OBVEZNOSTI

Usklajevanje poklicnih obveznosti z družinskim in zasebnim življenjem je zahtevna naloga vsakega posameznika, a jo je mogoče uspešneje udejanjiti ob podpori družini prijaznih politik, ki vključujejo tudi izboljšanje družbenega ozračja do zaposlenih z družinskimi obveznostmi.

Naloge vlade:

- spodbujati povečano prilagodljivost delovnega časa, tako da je usklajevanje delovnega in družinskega življenja lažje;
- v programih aktivne politike zaposlovanja predvideti spodbude za vračanje v zaposlitev tistih, ki so dalj časa odsotni zaradi starševskega dopusta;
- prilagajati in uvajati nove oblike varstva otrok ter oskrbe starejših in drugih pomoči potrebnih družinskih članov in članic, ki bodo omogočale lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja;
- spodbujati podjetja, da zagotavljajo delovno okolje, ki upošteva potrebe družin z odvisnimi družinskimi člani (otroci, starejši in drugi pomoči potrebni člani), z uvedbo projekta za pridobitev certifikata družini prijazno podjetje;
- sprejeti ukrepe za spodbujanje očetovskega dopusta, delitve dopusta za nego in varstvo otroka med oba starša ter enakomernejše odsotnosti z dela zaradi nege bolnega družinskega člana;
- spodbujati zaposlovanje žensk z zmanjšanjem zaposlitvenega tveganja za delodajalce zlasti v obdobju odločanja za starševstvo, in sicer s subvencioniranjem nadomestne zaposlitve ali zaposlitve po končanem starševskem dopustu, da bi dosegli večjo rodnost in tako zmanjšali strukturne težave žensk;
- spodbujati očete in matere za delo s krajšim delovnim časom zaradi starševstva;
- spodbujati uveljavljanje bolj prilagodljivega obratovalnega časa vrtcev glede na drugačen in daljši delovni čas staršev.

Naloge delodajalcev:

- spodbujati ukrepe za zagotavljanje možnosti prilagodljivega delovnega časa za družine z odvisnimi družinskimi člani (otroci, starejši in drugi pomoči potrebni člani);
- spodbujati prilagajanje delovnega procesa in sistematizacijo dela tako, da je omogočeno delo na domu, kadar se le da;
- spodbujati člane h kvalitetnejšemu odnosu do usklajevanja družinskega in poklicnega življenja zaposlenih;
- s pravočasnim obveščanjem in opozarjanjem delodajalcev vplivati na dosledno izvajanje zakonodaje o delovnih razmerjih in starševskem varstvu;
- uvajati certifikat mladim družinam prijaznega delodajalca;
- dejavno sodelovati pri podeljevanju znaka družinam prijaznega podjetja;
- v pogajanjih o kolektivnih pogodbah iskati rešitve, ki bodo prispevale k usklajenosti poklicnih in družinskih obveznosti (npr. delovni čas, nadurno delo ...).

Naloge sindikatov:

- uvajanje certifikata mladim družinam prijaznega delodajalca;
- dejavno sodelovati pri podeljevanju znaka družinam prijaznega podjetja;
- v kolektivnih pogodbah zagotoviti rešitve, ki bodo prispevale k usklajenosti poklicnih in družinskih obveznosti (npr. delovni čas, nadurno delo ...).

13. STANOVANJSKA POLITIKA

Urejene stanovanjske razmere so poleg zaposlitve eden od osnovnih pogojev za ustvarjalno in kakovostno življenje. Strinjamo se, da je treba kljub nekaterim pozitivnim premikom po sprejetih ukrepih v zvezi s stanovanjsko politiko še povečati dostopnost do stanovanj. To prizadevanje je treba povezati tudi s potrebami po večji mobilnosti zaposlenih.

Za večjo dostopnost do lastnih in najemnih neprofitnih stanovanj so bili že doslej izvedeni nekateri ukrepi (dokapitalizacija Stanovanjskega sklada Republike Slovenije za dodatno ponudbo najemnih neprofitnih stanovanj, spremembe zakonodaje za materialne spodbude čim širšemu krogu mladih družin, ki rešujejo stanovanjsko vprašanje, neprofitne najemnine so dosegle raven, da se lahko pokrijejo dejanski stroški v zvezi z vzdrževanjem in nadomestitvijo stanovanj po izteku življenjske dobe). Za doseglo zadanih ciljev pa je potrebno dejavno sodelovanje vseh socialnih partnerjev in vlade.

Naloge vlade:

- podpirati normalizacijo razmer na stanovanjskem trgu, varnost stanovanjskega najema in socialno zdržne najemnine, pa tudi zanimanje lastnikov za oddajo prostih stanovanjskih površin v najem;
- podpirati naložbe v neprofitna najemna stanovanja tudi zaradi pritegnitve zaposlenih v regije, v katerih jih primanjkuje, denimo s soinvestitorstvom Stanovanjskega sklada Republike Slovenije;
- zagotavljati nepovratno materialno pomoč mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja, olajšati mladim družinam in mladim možnost za pridobitev lastnega stanovanja ali neprofitnega najemnega stanovanja;
- spodbujati namensko varčevanje za rešitev stanovanjskega vprašanja z ustreznim premiranjem varčevanja;
- zagotoviti večjo dostopnost zemljišč za stanovanjsko gradnjo, zlasti z demonopolizacijo trga nepremičnin in odpravo administrativnih ovir (predpisi, ki se nanašajo na prostor);
- z ureditvijo in posodobitvijo zemljiške knjige, s povečanjem bančne konkurence in prožnosti finančnega sektorja ustvariti možnost za hitrejši razvoj trga nepremičnin in za povečanje dostopnosti do bančnih posojil, ne glede na zaposlitveni status posojilojemalca.

Naloga delodajalcev:

- spodbujati svoje člane, da bodo po lastnih ekonomskih možnostih in potrebah sodelovati pri reševanju stanovanjskih vprašanj zaposlenih.

– Naloga sindikatov:

- zahtevati in podpirati tiste ukrepe v stanovanjski politiki, ki bodo prispevali k učinkovitejši odpravi stanovanjske problematike delavstva.

14. ZDRAVSTVENO VARSTVO IN ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

Strinjamo se, da se stopnja razvoja kaže tudi v ravni zdravja ter dostopnosti do zdravstvenih storitev in drugih pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja za vse prebivalstvo. Naloga družbe je ohranjati in povečevati kakovost življenja in zdravja prebivalcev. Zato je treba slediti razvoju medicinske znanosti in tehnologije ter novim načinom zdravljenja, potem pa jih učinkovito uvesti v zdravstveni sistem. Poiskati je treba ustrezno ravnotežje med dostopnostjo do zdravstvenih storitev in zmožnostjo financiranja, ki bo temeljila na solidarnosti. Sistem zdravstvenega varstva mora biti pregleden, finančno zdržen, kakovosten in učinkovit.

Zagotavljati je treba pravice prebivalstva iz obveznega zdravstvenega zavarovanja po načelih solidarnosti in vzajemnosti.

Z ukrepi za obvladovanje cen zdravil, tehničnih pripomočkov in opreme ter z odpravljanjem neupravičenih stroškov pri izvajalcih zdravstvenih storitev je treba zagotavljati pregledno in gospodarno porabo sredstev.

Vzpostavi naj se javna zdravstvena mreža, v kateri bo zagotovljeno ustrezno razmerje med javnimi in zasebnimi izvajalci zdravstvenih storitev zaradi njihove dostopnosti, kakovosti in varnosti.

Zagotavljati in krepiti je treba poslovno samostojnost in učinkovito izvajanje zavarovalniškega nadzora nosilca in izvajalca obveznega zdravstvenega zavarovanja nad izvajanjem zdravstvenih storitev ter vključevanje reprezentativnih organizacij socialnih partnerjev v organe upravljanja.

Vzpostaviti je treba učinkovit nadzor nad izvajanjem dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja kot sestavni del pravic v obveznem zdravstvenem zavarovanju in drugih prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj.

Naloge vlade:

- vključiti ukrepe in merila za varovanje zdravja v sektorske politike;
- spodbujati ukrepe za zmanjševanje razlik v zdravju med regijami in skupinami prebivalstva;
- spodbujati programe varovanja zdravja kot življenjskega sloga (prehranska politika, telesna dejavnost, alkohol, kajenje idr.);
- uvesti sistem zavarovanja za dolgotrajno oskrbo;
- uvesti državni sistem kakovosti v javni zdravstveni mreži;
- povečati učinkovitost izvajalcev javne zdravstvene službe glede izboljšanja dostopnosti in kakovosti zdravstvenih storitev ter skrajšanja čakalne dobe;
- prilagajati obseg in sestavo pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v skladu z demografskimi gibanji, razvojem medicinske stroke in finančnimi možnostmi;
- spodbujati prostovoljno zdravstveno zavarovanje z ustreznimi ukrepi;
- posodabljaliti zdravstvene zmogljivosti na vseh ravneh zdravstva, vzpostaviti centre za nujno medicinsko pomoč ter v njihovi organizaciji dežurne centre za otroke in mladostnike in dežurno službo;
- zagotoviti učinkovitejšo skrb za zdravje invalidov, rehabilitacijo in pripomočke ter opremo;
- omogočiti čim boljšo dostopnost do zdravstvenih programov in pri tem upoštevati vrednote, kakršne so solidarnost, socialna pravičnost in dostopnost prebivalstva vseh starosti iz vseh delov države;
- zagotoviti dolgoročno finančno zdržnost in trdnost zdravstvenega varstva;
- zagotoviti možnosti za samostojno, pregledno in nadzorovano upravljanje sredstev javnega zdravstvenega zavarovanja; v javnem zdravstvenem zavarovanju vzpostaviti perspektivne modele financiranja zdravstvenih programov in storitev; poskrbeti za možnost sklepanja pogodb o izvajanju programov in storitev v zakonskem roku;
- oblikovati in zagotavljati možnosti za hitrejše vračanje delavcev na delo zaradi bolniške odsotnosti, podpirati dejavnosti za preprečevanje bolezni in skrb za lastno zdravje;
- razvijati sistem ukrepov za zmanjšanje odsotnosti na delovnem mestu;
- dopolniti pravilnik o poklicnih boleznih tako, da ne bo konflikta interesov pri delodajalcu kot plačniku preventivnih zdravstvenih pregledov za delavce, pri katerih se pojavlja sum poklicne bolezni;
- samodejno upoštevati verificirane poklicne bolezni pri pravicah iz obveznega zdravstvenega in invalidskega zavarovanja;
- širiti preventivne programe pravočasnega odkrivanja in zdravljenja kroničnih bolezni in raka.

Naloge delodajalcev:

- sodelovati pri uvajanju zdravega delovnega okolja;
- uvajati zdrave in humane razmere na delovnem mestu;
- varovati in krepi zdravje v delovnih in življenjskih razmerah.

Naloge sindikatov:

- zavzemati se za povečanje dostopnosti in kakovosti storitev javne zdravstvene mreže;
- zavzemati se za takšen obseg pravic iz obveznega zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, ki bo zagotavljal njihovo dostopnost in kakovost vsem ne glede na premoženjski položaj posameznika;
- dejavno sodelovati pri oblikovanju nacionalnega sistema kakovosti v javni zdravstveni mreži.

15. SOCIALNA VARNOST

Podpisniki tega sporazuma se strinjamo, da so glede na drugačne demografske razmere ter druge vplive v ožjem in širšem okolju potrebne nekatere spremembe, da bomo ohranili in izboljšali doseženo raven socialne varnosti.

Za večjo blaginjo ljudi ter socialno in materialno varnost vsakega posameznika je tudi po našem mnenju ključnega pomena, da država in socialni partnerji po svojih pristojnostih zagotavljajo možnosti za trajnostni razvoj, močno in uspešno gospodarstvo, odpiranje delovnih mest in spodbudno dohodkovno politiko. Ob upoštevanju navedenega, z ustrezno pripravljenostjo in aktivnostjo posameznikov bo mogoče zagotoviti večjo učinkovitost socialne države, zmanjšati socialna tveganja, revščino in socialno izključenost ter povečati kakovost storitev v sistemu socialnega varstva.

Treba je zagotavljati sistem socialne varnosti, v katerem bo ustrezno podprta družbena kohezivnost. Država mora postati predvsem urejevalka in spodbujevalka javnih služb, sistemi pa morajo biti oblikovani tako, da omogočajo enakost v dostopnosti in socialno pravičnost. Nove rešitve bomo zato iskali predvsem v povečanju učinkovitosti in poslovni racionalizaciji sistemov, tudi z uvajanjem različnih oblik javno-zasebnega partnerstva.

Prizadevali si bomo za uvajanje takšnih aktivnih oblik pomoči, katerih cilj bo ponovna vključitev upravičencev do socialne pomoči v aktivno življenje. Za to pa sta potrebni tudi pripravljenost in aktivnost posameznika.

Za večjo pravičnost socialnih transferjev (npr. ustrezna diferenciacija med pasivnimi in aktivnimi upravičenci do denarne socialne pomoči, odvisnost višine transferjev tudi od premoženja) in zmanjšanje možnosti oblikovanja t. i. pasti revščine oziroma pasti brezposelnosti bomo v Ekonomsko-socialnem svetu preučili merila oziroma zakonske podlage, ki določajo upravičenost, pa tudi višino in učinkovitost transferjev glede na njihov cilj.

Naloge vlade:

- v praksi uveljaviti pogoje in ukrepe za večjo pripravljenost in aktivnosti posameznika, ki bodo ugodno vplivali na njegov socialni položaj;
- izboljšati aktivacijske sisteme socialne varnosti, zlasti za večjo ciljno usmerjenost socialnih prejemkov in storitev na aktivnosti, iskanje in sprejemanje dela upravičencev, zmožnih delati;
- zagotoviti večjo preglednost nad socialnimi transferji z instrumentom enotnih oziroma povezanih evidenc in enim mestom za odločanje; preprečevati neutemeljeno kopičenje socialnih prejemkov pri posamezniku;
- pri vseh pravicah, ki so po veljavni zakonodaji odvisne od preverjanja sredstev, uvesti ugotavljanje upravičenosti glede na dohodke in premoženje ter na enoten način opredeliti dohodke in premoženje, ki se upoštevajo pri ugotavljanju upravičenosti;

- uvesti enotno opredelitev oseb, ki se poleg vlagatelja upoštevajo pri odločanju o socialnih transferjih (npr. otroški dodatek, štipendija, denarna socialna pomoč ipd.);
- prilagoditi sisteme socialne zaščite potrebam dolgožive družbe;
- socialno politiko bolj osredotočiti na prehode med življenjskimi obdobji (prehod iz šolanja v zaposlenost, iz zaposlenosti v upokojitev, podpora geografski mobilnosti);
- skupaj s socialnimi partnerji proučiti možnost prilagoditve pokojninskega sistema tako, da bi se pri odmeri pokojnine upoštevali plačani prispevki za pokojninsko zavarovanje od različnih prejemkov zaposlenih;
- skupaj s socialnimi partnerji proučiti možnost za zmanjšanje obremenitve stroškov dela z odpravo ali znižanjem prispevkov za socialno varnost za tista povračila stroškov v zvezi z delom, ki se ne upoštevajo pri izračunu pokojninske osnove delavca oziroma zavarovanca;
- ustrezneje urediti socialno varnost poklicnih športnikov, in sicer: status, zavarovanje (pokojninsko, zdravstveno, nezgodno ipd.), zdravstvena obravnava;
- spodbujati javno-zasebno partnerstvo pri financiranju in izvajanju storitev in programov socialnega varstva ter posredovanju dela zaradi mnogovrstnosti, učinkovitosti in boljše ponudbe (npr. zasebne naložbe v socialno infrastrukturo – domovi za starejše ipd.);
- vzpostaviti enovit sistem dolgotrajne oskrbe, na tej podlagi pa odpraviti neenotnost v sistemu dodatkov za pomoč in postrežbo ter drugih pravic do dolgotrajne oskrbe;
- omogočiti prožnejše oblike opravljanja začasnih in občasnih del, ki nimajo značilnosti delovnega razmerja (vendar s takšno ureditvijo teh del, ki bi preprečevala zlorabe ali izogibanje zaposlitvam in zagotavljala ustrezno socialno varnost);
- vzpostaviti več možnosti za opravljanje prostovoljnega družbeno koristnega dela v nepridobitnih dejavnostih;
- predvideti spodbude za delodajalce, da bi zaposlovali dolgotrajno brezposelne mlade in starejše delavce ter nadomestno zaposlovali za čas odsotnosti staršev z dela zaradi rojstva in vzgoje otroka (npr. med porodniškim dopustom);
- preučiti možnost subvencioniranja javnega prevoza, da bi brezposelnim povečali njihovo mobilnost pri iskanju zaposlitve.

Naloge delodajalcev:

- voditi poslovno politiko, ki bo omogočala tudi zaposlovanje dalj časa brezposelnih, predvsem mlajših in starejših delavcev;
- sprejemati ukrepe, ki bodo zmanjševali prehod v brezposelnost;
- uporabljati prožnejše oblike zaposlovanja;
- spodbujati organiziranje in izvajanje kakovostne kadrovske funkcije.

Naloga sindikatov:

- opozarjati delodajalce in vlado na socialne probleme zaposlenih in brezposelnih ter predlagati ukrepe za njihovo reševanje.

16. POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE

Zavedamo se, da tudi v Sloveniji dosedanja in pričakovana demografska gibanja z zmanjševanjem števila rojstev, daljšanjem pričakovanega trajanja življenja, posledičnim staranjem prebivalstva in prehajanjem v dolgoživo družbo prinašajo nove in pomembne izzive pokojninskemu in invalidskemu zavarovanju. Poleg tega je treba upoštevati vplive sprememb na trgu dela, ki jih prinašajo nove, prožne in atipične oblike dela. Strinjamo se, da bo za premagovanje teh sprememb potrebno skupno, usklajeno prizadevanje Vlade Republike Slovenije in vseh socialnih partnerjev.

Leta 2000 uveljavljena in soglasno sprejeta pokojninska reforma učinkuje postopno in dolgoročno, kakor je bilo načrtovano, saj so bili ob uveljavitvi spremenjeni oziroma dopolnjeni pogoji za pridobitev pokojnin in drugih pravic, njihova odmera, pa tudi

način vzdrževanja njihove vrednosti. Zdajšnji pogoji za pridobitev pravic iz pokojninskega sistema vplivajo na počasnejšo in umirjeno rast števila prejemnikov novih pokojnin.

Finančno zdržnost sistema obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja je mogoče zagotavljati z upoštevanjem opredelitve, da je pokojnina pravica iz dela in odvisna predvsem od plačanih prispevkov. Ob načelih zavarovanja, po katerih je mesečni znesek pokojnine odvisen od višine in obdobja plačevanja prispevkov in starosti ob upokojitvi, je v pokojninskem in invalidskem zavarovanju nujno treba ohraniti socialno komponento. V sistemu obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja podpiramo načela vzajemnosti in solidarnosti med zavarovanci z višjimi in nižjimi dohodki ter drugimi razlikami v socialnem in ekonomskem položaju ter med zavarovanci in upokojenci.

Strinjamo se, da je za dolgoročno zdržnost in kakovost pokojnin iz sistema obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja nujna gospodarska rast, ustrezna družinska in stanovanjska politika, večanje števila delovnih mest vključenih v obvezno zavarovanje, motivacijsko naravnana davčna politika in primerna rast plač. Prizadevali si bomo, da ne bo prekinitve zavarovanja v obdobjih brezposelnosti, vseživljenjskega učenja in pri opravljanju katere od novih oblik dela. Glede na pričakovana demografska gibanja je nujno tudi prizadevanje za znižanje povprečne starosti ob vstopu v zavarovanje ter za zagotavljanje takih delovnih razmer in za take spremembe v prispevnih stopnjah obveznega pokojninskega zavarovanja, ki bodo spodbujale delodajalce in zaposlene, da ostanejo dalj časa v aktivni zaposlitvi. Tako je mogoče zagotoviti ustrežnejše razmerje med številom zavarovancev in upokojencev.

Pokojninski sistem oziroma z njim povezane politike je treba še dodatno prilagoditi starajočemu se prebivalstvu, pri čemer je treba upoštevati ne le finančne učinke, ampak tudi cilje socialne politike. Prizadevali si bomo za večanje deleža zavarovancev v celotnem prebivalstvu in za podaljševanje delovno aktivnega obdobja v življenju vsakega posameznika.

Pri določanju pogojev za upokojitev in pri odmeri pokojnin bomo upoštevali različne pogoje za delo, delovne razmere in druge okoliščine, pomembne za ohranjanje delovne zmožnosti v starosti. V ta namen bomo spodbujali tudi obvezno dodatno zavarovanje zavarovancev, ki opravljajo težka in zdravju posebno škodljiva dela oziroma dela, ki jih zaradi psihofizične zahtevnosti ni mogoče opravljati po dopolnitvi neke starosti.

Soustvarjali bomo razmere za zagotavljanje primernih in zdržnih pokojnin upravičencev. Ob uravnoteženem sistemu obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja bomo spodbujali vključevanje zavarovancev v prostovoljno dodatno zavarovanje, tako pa njihovo sodelovanje pri zagotavljanju pravic, socialne varnosti in življenjskega standarda nad ravno, ki jo omogoča obvezno zavarovanje. Zagotovili bomo olajšave pri plačevanju prispevkov in davkov za vse oblike dodatnega kolektivnega pokojninskega zavarovanja.

Sestava organov upravljanja Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje mora biti taka, da bodo imeli odločilno število glasov legitimni in reprezentativni predstavniki vplačevalcev prispevkov, to je sindikati in delodajalske organizacije, reprezentativne na ravni države.

Naloge vlade:

- sprejemati ukrepe, ki bodo pripomogli k večanju deleža zavarovancev v celotnem prebivalstvu, podaljševanju aktivnega obdobja vsakega posameznika in ohranjanju ustreznega razmerja med aktivnim in upokojenim prebivalstvom;

- dodatno prilagoditi pokojninski sistem oziroma z njim povezane politike starajočemu se prebivalstvu in drugim neugodnim demografskim gibanjem, tako da bodo ohranjale primernost in vzdržnost pokojnin;
- ustrezno finančno spodbujati delodajalce k ohranjanju zaposlitve delavcev, ki so že dopolnili minimalne pogoje za upokojitev;
- ustrezno finančno spodbujati delodajalce k zaposlovanju
- mladih delavcev za nedoločen čas;
- spodbujati razvoj dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja;
- omogočiti delovanje Sklada obrtnikov in podjetnikov (SOP) na podlagi določil Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
- analizirati in spremljati stanje pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji;
- zagotoviti takšno upravljanje prostovoljnega pokojninskega varčevanja zavarovancev, da se bo pri tem ustvarjeni dobiček usmerjal na njihove osebne pokojninske račune;
- predlagati olajšave pri plačevanju prispevkov in davkov za vse oblike dodatnega (individualnega in kolektivnega) pokojninskega zavarovanja;
- enkrat na leto zagotoviti obveščanje zavarovancev o vplačanih prispevkih za pokojninsko zavarovanje.

Naloge delodajalcev:

- uvajati prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje v podjetjih na podlagi sistemsko zagotovljenih spodbud in olajšav;
- vključevati se v poklicno rehabilitacijo delovnih invalidov;
- zaposlovati invalide ter se seznanjati z možnostmi, ki jih prinaša Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov;
- zavzemati se za spreminjanje zakonodaje, ki bo izenačevala vse kategorije zavarovancev, ne glede na to ali so zavarovani iz naslova delovnega razmerja ali opravljanja samostojne dejavnosti na drugih podlagah;
- izobraževati se in seznanjati s prednostmi oziroma slabostmi, ki jih povzroča pravočasno in ustrezno plačevanje prispevkov za socialno varnost pri uveljavljanju pravic iz tega naslova, ter s pomenom le-tega za ves pokojninsko-invalidski sistem;
- zavzemati se za zniževanje oziroma, v najslabšem primeru, za ohranitev obstoječe ravni prispevnih stopenj za socialne transferje, s katerimi se bo zmanjšala obremenitev gospodarstva, tako pa povečala konkurenčna prednost slovenskega gospodarstva.

Nalogi sindikatov:

- pogajati se za ugodno kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za vse zavarovance;
- nadzorovati upravljanje pokojninskih prihrankov zavarovancev.

17. ZAGOTAVLJANJE ENAKIH MOŽNOSTI IN SPOŠTOVANJE RAZLIČNOSTI

Strinjamo se, da morajo biti vsem ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost ali drugo osebno okoliščino zagotovljene enake možnosti pri zaposlovanju, napredovanju, usposabljanju, prekvalifikaciji, plačah in drugih prejemkih iz delovnega razmerja, nagrajevanju, odsotnosti z dela, delovnih pogojih, delovnem času in odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Naloge vlade:

- podpirati delovanje nevladnih organizacij, ki si prizadevajo za izboljšanje pogojev dela oseb z manjšimi možnostmi za uspeh na trgu dela zaradi svojega spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti;
- zagotavljati enake možnosti žensk in moških z razvijanjem ukrepov za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje posredne in neposredne diskriminacije žensk in moških na trgu dela;
- zagotavljati enake možnosti žensk in moških s sprejetjem ukrepov, s katerimi bodo zagotovljeni posebna podpora ženskam pri ustanavljanju lastnih podjetij, večja udeležba

- žensk v programih izobraževanja in usposabljanja ter zmanjševanje segregacije in plačne neenakosti;
- zagotavljati izvajanje Zakona o enakih možnostih žensk in moških ter v njem predvidenih pozitivnih ukrepov kot orodja za pospešitev procesa, ki vodi v doseganje resnične enakosti spolov in odpravljanje prikrite diskriminacije;
  - zagotoviti enake možnosti za invalide s primernimi denarnimi prejemki iz naslova invalidnosti, ki spodbujajo njihovo vključevanje v družbo; z uveljavitvijo sodobne opredelitve invalidnosti; z večjo dostopnostjo zgrajenega okolja in komunikacij; s spodbujanjem razvoja in pluralizacije programov in izvajalcev, pri čemer se bo posebej podpiral razvoj nevladnega sektorja – invalidskih in humanitarnih organizacij – s poudarkom na samopomoči in samoorganiziranju;
  - zagotavljati pravočasno in dovolj podrobno statistiko o plačah različnih kategorij delavcev glede na spol, starost in obliko pogodbe o zaposlitvi, ki bo omogočala odkrivanje vzvodov diskriminacije in na tej podlagi učinkovito ukrepanje.

Naloge delodajalcev:

- spoštovati določbe Zakona o enakih možnostih žensk in moških in Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja;
- spodbujati dogovarjanje v kolektivnih pogodbah o zagotavljanju možnosti za usklajevanje delovnih in družinskih obveznosti delavcev, zlasti pa za ugodno razporeditev delovnega časa;
- dejavno odpravljati vzroke za neutemeljene razlike v plačah žensk in moških;
- pri tujih delavcih dosledno spoštovati kolektivne pogodbe in predpise, ki določajo varnost in zdravje pri delu, dopust, sindikalno organiziranje ter druge pravice delavcev.

Naloge sindikatov:

- zagotavljati sindikalno varstvo diskriminiranim delavkam in delavcem;
- v kolektivnih pogodbah ustvarjati možnosti za usklajevanje delovnih in družinskih obveznosti delavcev, zlasti pa za ugodno razporeditev delovnega časa;
- prepoznavati vse oblike diskriminacije in ukrepati proti njej.

18. PRAVNA VARNOST

Strinjamo se, da sta načrtovani napredek in razvoj odvisna tudi od razmerij, ki vladajo v državi pri spoštovanju pravnega reda. Ob vstopu v EU smo zagotovili uskladitev notranje zakonodaje s standardi razvitih demokratičnih držav tudi na področjih, na katerih se je naša ureditev še razlikovala. Na nekaterih področjih pa precejšen del obveznosti za pravno ureditev ostaja v pristojnosti države.

Raven pravne varnosti pa ni odvisna zgolj od obstoječe zakonodaje in razglašanih pravic, temveč tudi od njihovega uresničevanja v praksi. Na to pa vpliva jasnost in nedvoumnost zakonodaje, ustrezen nadzor, predvsem pa splošen odnos in zavest o potrebnem spoštovanju pravne ureditve. Strinjamo se, da je treba spodbujati različne oblike predsodne oziroma izvensodne in sodnih poravnave sporov zaradi razbremenitve dela sodišč, tako pa skrajšanja čakalne dobe za uveljavitev pravic na sodišču, vendar smo socialni partnerji soglasni, da je treba pri tem zagotoviti predvsem učinkovito izvajanje pravice do sodnega varstva kot temeljne človekove pravice, alternativno reševanje sporov pa prepustiti svobodni volji pogodbenih strank delovnega razmerja, pri čemer je treba delavcu, kot šibkejši stranki, vedno zagotoviti možnost izbire načina rešitve spora. Na tem področju je lahko prispevek socialnih partnerjev na delodajalski in delojemalski strani neprecenljiv.

Prednostna naloga je tudi udejanjanje sprememb in dopolnitev zakonodaje s področji, ki urejajo postopke pred sodišči, ter drugih kadrovsko-organizacijskih rešitev, tako da bodo sodišča reševala zadeve v predvidenih sorazmerno kratkih rokih, skladno z Zakonom o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Med pomembne naloge

se uvršča prilagajanje zakonodaje glede možnosti vsebinskega odločanja tudi na sodiščih, ki odločajo v postopkih o rednih pravnih sredstvih (pritožbena sodišča), tako da ne bi vračala zadev v ponovno odločanje sodiščem na prvi stopnji oziroma bi jim jih vračala v ponovno odločanje le izjemoma. Tudi tako se bodo sodni zaostanki zmanjševali hitreje.

Naloge vlade:

- pripravljati jasno, razumljivo in nedvoumno zakonodajo;
- zmanjševati nepotrebna administrativna bremena in prenormiranost – oboje zaradi nepreglednosti lahko povečuje pravno negotovost – in pri oblikovanju predpisov preprečevati nesorazmerno obremenjenost predvsem malih podjetij;
- spodbujati in razvijati izvensodne in sodne oblike mirnega reševanja sporov, poskrbeti za zakonske podlage oziroma oceniti potrebo po spremembah obstoječih predpisov ter zagotoviti organizacijske, finančne, kadrovske in druge pogoje za razvoj tega sistema;
- spodbujati usposabljanje mediatorjev;
- bistveno povečati učinkovitost dela sodišč, državnega tožilstva in državnega pravobranilstva ob zagotavljanju kakovostnega dela;
- odpraviti sodne zaostanke za zagotovitev sojenja v razumnem roku do konca leta 2010;
- dodatno usposabljanje državnega tožilstva za delo na področjih gospodarskega kriminala, korupcije in organiziranega kriminala;
- izboljšati učinkovitost vodenja sodnih postopkov in strokovnega odločanja državnih tožilcev in sodnikov;
- pripraviti spremembe in poenostavitve celotne procesne in organizacijske pravosodne zakonodaje;
- zagotoviti reorganizacijo in boljše upravljanje sodišč;
- zagotoviti učinkovitejše e-poslovanje sodišč, državnih tožilstev in državnega pravobranilstva;
- s pomočjo Centrov za socialno delo izvajati ukrep odloženega pregona z ukrepi opravljanja splošno koristnega dela in izvajati ukrep nadomestitve globe z opravo neke naloge v splošno korist ali korist samoupravne lokalne skupnosti;
- stalno obveščati Ekonomsko-socialni svet o ključnih analizah in dokumentih vlade glede ekonomske politike;
- v tristranskem socialnem dialogu sodelovati pri uveljavljanju okvirnih sporazumov, sklenjenih med socialnimi partnerji na ravni EU;
- preučiti možnosti, da bi pooblaščenca v delovnopravnih in socialnih sporih lahko obračunavali in refundirali stroške postopka enako kakor pri odvetniških stroških;
- v okviru svojih pristojnosti odpraviti vse ovire za pripravo in objavo judikatov enotne sodne prakse v mesecu dni od izdaje sodbe Vrhovnega sodišča.

Naloge delodajalcev:

- sodelovati z vlado pri sprejemanju ustrezne zakonodaje;
- sodelovati in si prizadevati za reševanje izvensodnih in sodnih poravnjav v delovnopravnih sporih;
- ustanovitev stalne arbitraže za reševanje individualnih in kolektivnih delovnih sporov skupaj s sindikati;
- v tristranskem socialnem dialogu sodelovati pri uveljavljanju okvirnih sporazumov, sklenjenih med socialnimi partnerji na ravni EU.

Naloge sindikatov:

- ustanoviti stalno arbitražo za reševanje individualnih in kolektivnih delovnih sporov skupaj z delodajalci;
- v tristranskem socialnem dialogu sodelovati pri uveljavljanju okvirnih sporazumov, sklenjenih med socialnimi partnerji na ravni EU;
- pripraviti spremembo ustreznega zakona, da bodo lahko pooblaščenca v delovnopravnih in socialnih sporih obračunavali in refundirali stroške postopka enako kakor pri odvetniških stroških.

19. DRUŽBENA ODGOVORNOST PODJETIJ

Pod pojmom družbena odgovornost podjetij podpisniki sporazuma razumemo, da podjetja prostovoljno vključujejo družbena in okoljska vprašanja v svoje poslovne dejavnosti ter medsebojne odnose z interesnimi skupinami. To je odgovornost za trajnostni razvoj, ki zagotavlja gospodarsko rast, več in boljša delovna mesta, vlaganje v človeški kapital, zdravje in socialno varnost ob hkratnem odgovornem odnosu do okolja. Podjetje je družbeno odgovorno takrat, ko v odnosu do interesnih skupin presega zgolj spoštovanje z zakoni in drugimi predpisi zahtevana merila.

Strinjamo se, da je družbena odgovornost podjetij eden izmed instrumentov za ohranitev ravnotežja med tremi stebri lizbonske strategije: med gospodarstvom in rastjo, zaposlenostjo in evropskim socialnim modelom ter okoljem. Poleg tega je sredstvo za krepitev socialne kohezije in za napredovanje na poti do družbe znanja, kar krepi gospodarsko učinkovitost in konkurenčnost podjetij.

Podpisniki tega sporazuma se bomo v skladu s svojimi pristojnostmi in zmožnostmi prizadevali za razvoj družbene odgovornosti podjetij na podlagi kakovostnega socialnega dialoga ter z zagotavljanjem trajnostnemu razvoju in družbeni odgovornosti podjetij ugodnega makroekonomskega okolja. Pri oblikovanju standardov družbene odgovornosti podjetij je treba upoštevati status in velikost podjetja.

Podpisniki sporazuma se bomo zavzemali, da bodo podjetja svoje družbeno odgovorno ravnanje razširila prek tovarniških zidov, podružnic in delovnega mesta ter ravnala odgovorno do okolja, lokalnih skupnosti, potrošnikov in državljanov nasploh tudi, kadar nastopajo na tujih trgih. Za družbeno odgovorna podjetja bomo priznavali tista, ki ne bodo upoštevala samo interesov lastnikov oziroma delničarjev, ampak vseh zainteresiranih deležnikov oziroma celotne družbe. Strinjamo se, da koncept družbene odgovornosti ne more zamenjati zakonodaje o pravicah iz dela, socialnih in okoljevarstvenih pravicah ali standardov, ki so bili določeni s kolektivnim pogajanjem. Svoboda združevanja in kolektivnega pogajanja je ena izmed pomembnejših sestavin družbene odgovornosti podjetij. Zato si bomo prizadevali, da bodo podjetja uveljavljala te svoboščine tudi tam, kjer so nezadostno razvite ali jih celo sploh ni, ter omogočala povečanje sodelovanja sindikatov, delavcev in njihovih predstavnikov, pa tudi spoštovala in branila njihove pravice.

V okviru razvijanja družbene odgovornosti podjetij v naši državi se bomo poleg prizadevanja za spoštovanje okoljevarstvenih načel ter gojitve sodelovanja z lokalnimi skupnostmi in z vsemi udeleženci v poslovni verigi še posebno zavzemali za družbeno odgovoren odnos do zaposlenih. Prizadevali si bomo za spoštovanje socialnega dialoga, za uveljavljanje delavske udeležbe s postopki informiranja in posvetovanja, zlasti znotraj evropskih svetov delavcev, za razvijanje poklicnih kvalifikacij in vseživljenjskega učenja za delavce, za spoštovanje standardov zdravja in varnosti pri delu ter sprejemanje preventivnih ukrepov. Družbeno odgovorno ravnanje podjetij vključuje zagotavljanje enakih možnosti, sodelovanje s predstavniki zaposlenih, še posebno pri pričakovanih spremembah in njihovem reševanju ter pri prestrukturiranju podjetja, izboljšanje kakovosti dela ter spoštovanje in vključevanje ranljivih skupin, kakršni so mladi in starejši delavci, invalidi ter tuji delavci.

Naloge vlade:

- spodbujati družbeno odgovornost podjetij z dejavnostmi za dvig zavesti o koristih družbeno odgovornega ravnanja;
- uveljavljati in nagrajevati primere dobre prakse v podjetjih na različnih področjih – od varovanja okolja do odnosa do zaposlenih, varstva in zdravja pri delu, spoštovanja različnosti, odnosa do lokalnih skupnosti in dajanja pozitivnega zgleda;

- spodbujati družbeno odgovornost podjetij z zagotavljanjem razvoju gospodarstva prijaznega makroekonomskega okolja in motivacijsko naravnane davčnega okolja;
- sodelovati pri pripravi enotnih standardov za prepoznavanje družbeno odgovornih podjetij, s katerimi bi ta dokazovala svojo družbeno odgovornost, ki bi jo prepoznali zaposleni, poslovni partnerji in potrošniki ter druge zainteresirane skupine v ožjem in širšem družbenem okolju;
- poročati o ukrepih, ki jih za spodbujanje družbene odgovornosti vodijo posamezna ministrstva;
- razviti način letnega poročanja, ki bo vključevalo tudi družbeno odgovorno ravnanje podjetja in uresničitev zastavljenih ciljev na tem področju;
- spremljati dejavnosti na ravni Evropske unije in sodelovati pri oblikovanju dokumentov EU;
- zagotoviti, da bo družbeno odgovornost podjetij upoštevana kot merilo v postopkih javnega naročanja;
- zagotoviti obveznost pokojninskih skladov, da letno poročajo, kako so upoštevali socialne, etične in ekološke vidike pri vlaganju sredstev iz teh skladov;
- sodelovati pri vzpostavitvi centra za spodbujanje družbene odgovornosti podjetij oziroma povezave s podobnimi institucijami na mednarodni ravni prek spletne strani za izmenjavo izkušenj in informacij o novih dosežkih.

Naloge delodajalcev:

- spodbujati podjetja k povečani družbeni odgovornosti tako, da ne bodo le spoštovala predpisov ter imela odgovornega odnosa do okolja in vseh drugih zainteresiranih skupin, temveč bodo spoštovanje pravic in obveznosti zagotavljala na višji ravni, kakor jo določajo zakonski in drugi predpisi;
- spodbujati podjetja, da bodo družbeno odgovorno ravnala tam, kjer imajo sedež, v vseh svojih podružnicah v državi in zunaj nje oziroma v vsej poslovni verigi;
- spodbujati podjetja k taki naložbeni politiki, ki ni usmerjena zgolj v kratkotrajne finančne dobičke, temveč v zagotavljanje rasti gospodarstva, več in boljših delovnih mest, varstva okolja in dolgoročne socialne varnosti;
- spodbujati zavest podjetij, da je njihova družbeno odgovornost dolgoročna naložba, ki lahko poveča njihovo konkurenčnost;
- zagotavljati strokovno pomoč in podlage za pomoč podjetjem pri razvoju družbene odgovornosti;
- razviti način letnega poročanja, ki bo vključevalo tudi družbeno odgovorno ravnanje podjetja in uresničitev zastavljenih ciljev na tem področju;
- vzpostaviti center za spodbujanje družbene odgovornosti podjetij oziroma povezave s podobnimi institucijami na mednarodni ravni prek spletne strani za izmenjavo izkušenj in informacij o novih dosežkih.

Naloge sindikatov:

- spodbujati med zaposlenimi zavest o pomenu družbene odgovornosti podjetij za razvoj podjetja, trajnostni razvoj družbe in njihov osebni razvoj;
- sodelovati pri oblikovanju ustrezne strategije podjetja, pri izvajanju ukrepov za izpolnjevanje strategije, pri neodvisnem nadzoru nad učinkovitostjo ukrepov na vseh ravneh podjetja in pri poročanju o izvajanju strategije;
- vzpostavljati povezave s sindikati ali delavskimi predstavniki v poslovni verigi ter preverjati spoštovanje sprejetih mednarodnih, nacionalnih in internih standardov podjetja v poslovni verigi;
- skupaj z organizacijami potrošnikov in v lastnih organizacijah delovati za ozaveščanje potrošnikov o družbeni odgovornosti podjetij in kupovanju proizvodov, izdelanih s spoštovanjem družbenih, etičnih in okoljskih meril.

III. SKUPNE IN SPLOŠNE DOLOČBE

1. SPREMLJANJE IZVAJANJA SOCIALNEGA SPORAZUMA

Vlada Republike Slovenije in socialni partnerji se strinjamo, da smo za izvajanje in uresničevanje socialnega sporazuma soodgovorni njegovi podpisniki in s svojim podpisom zagotavljamo, da bomo z delovanjem v skladu s svojimi pristojnostmi skrbeli za spoštovanje socialnega sporazuma na vladni ravni in pri članih organizacij, ki jih zastopamo. Zavezujemo se, da bomo spremljali uresničevanje v socialnem sporazumu sprejetih obveznosti in opozarjali na morebitno nespoštovanje dogovorjenih usmeritev svoje člane, pa tudi predstavnike drugih podpisnikov.

Podpisniki zagotavljamo, da bomo za vsako leto veljavnosti socialnega sporazuma pripravili poročilo o izvajanju le-tega z ocenami doseženih rezultatov, in sicer ločeno z delodajalskega, sindikalnega in vladnega vidika. Strinjamo se, da Ekonomsko-socialni svet ta tri poročila obravnava na posebni seji, praviloma v juniju. Na njej bodo člani Ekonomsko-socialnega sveta posvetili posebno pozornost gibanju plač na podlagi analize Urada za makroekonomske analize in razvoj ter drugih inštitutov, ki jih bo Ekonomsko-socialni svet povabil k sodelovanju. Podpisniki socialnega sporazuma si bomo prizadevali prispevati k izboljšanju rezultatov na področjih, na katerih bomo ugotovili pomanjkljivosti. Na podlagi ugotovitev bomo na Ekonomsko-socialnem svetu predlagali morebitne dopolnitve socialnega sporazuma ali izboljšave pri njegovem izvajanju.

Podpisniki socialnega sporazuma bomo predstavnike institucij, katerih dejavnost se nanaša na njegovo izvajanje, spodbujali k spoštovanju tega dokumenta.

Zavedamo se, da bo sprejeto vsebino socialnega sporazuma mogoče uspešno uveljavljati le s stalnim in strpnim socialnim dialogom. Soglašamo, da ob odmiku od dogovorjenih obveznosti ali sprejetih skupnih dogovorov in usmeritev, zapisanih v socialnem sporazumu, kateri koli podpisnik lahko zahteva takojšnjo obravnavo problematike na seji Ekonomsko-socialnega sveta.

2. PODPIS IN VELJAVNOST SOCIALNEGA SPORAZUMA

Podpisniki socialnega sporazuma se strinjamo, da je socialni sporazum veljaven, ko ga podpiše Vlada Republike Slovenije ter večina delodajalskih in delojemalskih organizacij, združenih v Ekonomsko-socialnem svetu.

Podpisniki tega socialnega sporazuma so lahko vse organizacije, ki so sodelovale pri usklajevanju besedila sporazuma. Kot sopodpisniki pa lahko k njemu pristopijo tudi druge organizacije, ki izkažejo interes.

Socialni sporazum velja od podpisa do 31. 12. 2009. Njegovi podpisniki se strinjamo, da je med veljavnostjo socialnega sporazuma, ob soglasju podpisnikov, njegove določbe mogoče spreminjati in dopolnjevati.

3. OBJAVA SOCIALNEGA SPORAZUMA

Socialni sporazum se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

PODPISNIKI:

Vlada Republike Slovenije

Ministrica
za delo, družino in socialne
zadeve
Marjeta Cotman l.r.

Delodajalci:

Združenje delodajalcev
Slovenije
Borut Meh I.r.

Gospodarska zbornica
Slovenije
Zdenko Pavček I.r.

Obrtna zbornica
Slovenije
Miroslav Klun I.r.

Združenje delodajalcev obrtnih
dejavnosti
Slovenije
Milan Škapin I.r.

Trgovinska zbornica
Slovenije
Bojan Papič I.r.

Delojemalci:
Zveza svobodnih sindikatov
Slovenije
mag. Dušan Semolič I.r.

Konfederacija sindikatov Pergam
Slovenije
Dušan Rebolj I.r.

Konfederacija sindikatov 90
Slovenije
Boris Mazalin I.r.

Neodvisnost KNSS –
Konfederacija
novih sindikatov Slovenije
Drago Lombar I.r.

Slovenska zveza sindikatov
Alternativa
Silvo Berdajs I.r.

Zveza delavskih sindikatov
Slovenije
– Solidarnost
Albert Pavlič I.r.

Konfederacija sindikatov javnega
sektorja
Slovenije
Branimir Štrukelj l.r.

Neodvisni sindikati Slovenije
Rastko Plohl l.r.

Ljubljana, dne 2. oktobra 2007